

KINO LEINO

MESIKÄMMEN

MESIKÄMMEN

KUVA-ALBUMI

KUSTANNUSKÄSIVÄ KILBY
HELSINKI

MESIKÄMMEN

EINO LEINO

MESIKÄMMEN

JOULUTARINA VANHOILLE JA
NUORILLE

KUVAT PIIRTÄNYT ERIC VASSTRÖM

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ KIRJA
HELSINKI

=====
Helsingissä 1914
Osakeyhtiö LITTERA Aktiebolag
=====

NUORI NALLE

Rautatien asemaherrat olivat kerran kevättalvella karhunjahtiin lähteneet.

Mukana oli pyyntimestä jos jonkin kaltaista, keihäsmiestä niinkuin pyssymiestäkin, olipa eräs silmälasi-päinen herra Helsingistäkin, sillä paitsi karhun tappamista oli kysymyksessä myös kuvasarjan otto "Eläviin kuviin".

Oppaina olivat paikkakunnan hiihtomiehet, jotka kontion olivat jo ajoissa kiertäneet ja sitten herroille monesta sadasta markasta myöneet. Vaikka heidän rahallinen voittonsa siis oikeastaan oli jo taattu, eivät he suinkaan olleet ajoseurueesta vähimmän innokkaat.

Ajeltiin kymmenellä hevosella, ensin leveitä kyläteitä, sitten yhä kapeampia metsäpolkuja. Lopuksi täytyi pysähyttää hevoset.

Sujahdettiin suksille ja lähestyttiin karhun pesää.

Siinä se olikin vuorenrinteessä, ulkonevan kallionkielekkeen alla, juuri pahimmassa ryteikössä.

Suksimiehet osoittelivat sauvoillaan. Päästettiin koirat irti, asetuttiin kehään pesänsuun ympärille.

Luikataan, tuikataan keihäällä, eipä tulekaan esille Nalle.

Aiotaan jo ruveta tekemään tulta pesänsuulle. Niin samalla lumi pöllähtääkin korkealle ilmaan ja siinä onkin metsän kunigas heidän edessään.

Karjaisee kumeasti, kohooa kahdelle ja-

lalle, syöksyy päin pyssy- ja keihäsmetsää. Kaatuu, kuvien ottaja napauttaa kojeensa kiinni, ja asia on suoritettu.

Ei kuitenkaan vielä aivan. Karhunkiertäjät itse, jotka ovat yhä vieläkin kaikista innokkaimmat, väittävät, ettei saalis siihen lopu.

— Siellä on, siellä on vielä jotakin, sanelevat he pesänsuuta osottaen.

Kun herrat eivät ota uskoakseen, heittää eräs heistä turkkinsa hangelle päättävästi ja konttaa pesänsuusta sisälle, puukko toisessa ja sähkölamppu toisessa kädessä.

Toiset jäävät jännityksellä odottamaan.

— Hoolilop! kuuluu äkkiä älähdys pesästä.

— Joko vie? Joko vie? huudahtavat ulkopuolella olijat säpsähtäen. Onko siellä mitä?

— On täällä pentu. Tiirottaa minuun kuin mikäkin hyväkäs tuolta erästä nurkasta.

— Saatko elävänä vai tarvitsetko apua?

— Saadaan tämä elävänäkin.

Saatiinhan se elävänä. Palattiin kotiin

riemusaatossa, vanha kontio paareilla ja nuori Nalle reessä vällyjen alla.

Illalla pidettiin oikein juhlalliset peijaat vanhalle metsän kuninkaalle. Tuli sitten herrojen kesken illallispöydässä kysymys myös nuoren Nallen kohtalosta, joka koiranvitjoin ja kaularenkain köytettynä makasi suuressa vasussa salinnurkassa yleistä juhlamieltä ylentämässä.

— Minä en sillä siellä Helsingissä mitään tee, selitti se silmälasipäinen herra. Kyllä herrat saavat pitää sen täällä erämaassa omina iloinaan.

— Mahtaakohan tuosta hyvinkin vastusta tulla? kysyi asemapäällikkö, pitkä, laiha, tiukannäköinen herra varovasti.

Mutta nuoremmat apulaiset, joiden suosion nuori Nalle oli jo ehtinyt saavuttamaan, selittivät ettei Nallesta mitään häiriötä talolle tulisi ja että he kyllä mielellään pitäisivät sen omalla puolellaan.

— Olkoon sitten! päätti asemapäällikkö. Jääköön vain meille toistaiseksi. Ja voihan sen ampua sitten myöhemminkin, jos se niin kuin kävisi liian väkivaltaiseksi.

Nalle jäi taloon ja tottui vähitellen ihmisiin.

Alussa ei hänen aivoissaan montakaan selkeää ajatusta ollut. Oli vain hämärä muisto jostakin pimeästä ja lämpimästä paikasta, josta hänet äkkiä oli temmattu huikaisevaan valkeuteen.

Hänen oli ennen kaikkea nälkä ja jano. Eikä hän moneen päivään osannut syödä mitään, vaikka hänelle pantiin parhaat herkut eteen.

Maitoa ja hunajaa hän sentään hiukan lipoi kielellään.

— Kyllä siitä oikea Mesikämmen vielä tulee! nauroi telegrafisti, nuori, kesakkonamainen ylioppilas, taputtaen selkään häntä. Ymmärtääpäs vain makean maistaa.

— Mieshän Nallesta tulee, säesti kirjanpitäjäkin, pullea, punanenäinen herra, nauraen häntä. Pian sille ryyppykin maistuu.

— Mahtaisikohan tuo juoda viinaa?

Se kysymys oli pian ratkaistu. Kumottiin Nallelle ryyppy kurkkuun, ja heti kun oli saanut sen irvistäen nielaistuksi, hän pisti kielensä ulos ja pyysi lisää.

— Katsos veitikkaa! nauroivat her-
rat. Kyllä se nyt riittää sinulle täksi ker-
taa.

Nalle oli koko sen kevään ja kesän asema-
herrojen luona.

Pian ei häntä varten tarvittu enää mitään
vitjoja eikä kytkyeitä. Hän oppi ymmärtä-
mään nimensä ja tulemaan luokse, kun hän-
tä kutsuttiin. Hän oppi hyppäämään polvelle
ja antamaan leikitellä kanssaan. Silloin hän
aina tiesi saavansa maitoa, hunajaa tai so-
keria.

Viinaa sai hän vain harvoin ja silloin
kun heillä oli kirkonkylän herroja vieraina.
Mutta silloin hänen olikin parhaat temppun-
sa näytettävä.

Silloin hän tanssi! Nousi kahdelle jalal-
le ja teki kummallisia kuperkeikkoja ja kaik-
ki vieraat olivat silloin nauraa itsensä kuo-
liaaksi.

Osaksi teki hän sen tahallaan, sillä hän
huomasi, että se huvitti vieraita, ja tiesi si-
ten yhä uusia makupaloja ansaitsevansa.
Osaksi vaikutti myös väkevä juoma häneen
niin, että hän tunsu mielensä äkkiä hyväksi

herahtavan ja kypälänsä nousevan maasta ihan itseksen.

Hänestä tuli pian koko talon lemmikki ja suurin nähtävyys.

Hän oppi ominpäinsä juoksentelemaan keittiössä, kartanolla ja puutarhassa, uskalsipa jo tulla asemasillallekin katsomaan, miten junia vastaan otettiin ja lähetettiin.

Junan kimeä vihellys säikytti aluksi häntä niin, että hän kiipesi täyttä laukkaa puuhun eikä tahtonut tulla sieltä alas ollenkaan. Mutta pian oppi hän itsekin viheltämään ja antamaan junien tulo- ja lähtömerkit kuin paras konduktööri.

Myöskin junien ajat hän oppi muistamaan ja oli jo aina hyvissä ajoin asemapäällikön vieressä asemasillalla.

— Täytyy pian antaa virkalakki hänelle, nauroi asemapäällikkö. Sillä Nalle on tosiaankin esimerkki meille velvollisuuksiemme täsmällisestä täyttämisestä.

Ihmiset kurkistelivat vaunun-akkunoista häntä, hymyilivät ja osoittelivat sormillaan. Heidän kauttaan levisi hänen maineensa aina laajemmalle.

Itse liikennetirehtöörille oli Nallella ker-
ran kunnia tulla esitellyksi.

— Minä olen kuullut, että teillä on kesy
karhu täällä? kysyi korkea herra, jonka edes-
sä itse asemapäällikkö seiso i pää kunnioitta-
vasti kumartuneena. Saako nähdä sitä?

— Herra tirehtöörin ei tarvitse muuta
kuin viheltää.

Korkea herra vihelsi ja Nalle laukkasi
heti pihaan rannasta, jossa hän juuri oli ol-
lut leikkimässä lasten kanssa.

— Olethan sinä oikea Mesikämmen, sa-
noi korkea herra, ojentaen hansikoidun kä-
tensä hänelle. Osaatko sinä hyvänpäivän
tehdä?

— Kyllä, vastasi asemapäällikkö, viita-
ten samassa käskevästi Nallelle, joka heti ka-
vahti kahdelle jalalle istumaan, katsoa pau-
rottaen vuoroin kumpaakin heistä pienillä,
pyöreillä silmillään.

— Hyvä päivä, hyvä päivä, kuoma, nau-
roi korkea herra, tervehtien kaksin käsin
häntä. Kyllä meistä hyvät tuttavat tulee.
Etköhän lähtisi minun kanssani Helsin-
kiin?

Nalle pudisti päätään, sillä eräs itsepintainen kärpänen tahtoi siinä samassa hänen korvaansa tunkeutua.

— Ei Nalle Helsinkiin lähde, hymyili asemapäällikkö. Hän viihtyy parhaiten täällä erämaassa.

Sinä iltana sai Nalle jälleen kaikki parhaat tempunsa näyttää. Liikennetirehtööri matkusti pois seuraavana aamuna ja Nalle oli häntä asemasillalla uskollisesti hyvästelemässä.

Hänestä oli sekä hupia että hyötyä talolle. Omenavarkaats, joiden kinttuja hän pureskeli, kaikkosivat kokonaan, samoin kyläpojat naurismaasta.

— Siellä on karhu, kuiskailivat he vain puoli-ääneen keskenään. Kuka hullu karhun kanssa painisille lähtee?

Kerran pidätti Nalle asemasillalla myös erään hutikkaisen markkinamiehen, riistäen viinalekkerin häneltä. Silloin hän sai kaikki naurajat puolelleen.

Suorastaan sankarillisen maineensa saavutti hän pelastaessaan hukkumasta talon

pienen tytön, joka oli laiturilta järveen pudonnut ja jonka Nalle veti kauniisti kuivalle maalle.

Silloin kirjoitettiin hänestä jo paikkakunnan sanomalehteen. Sieltä kiersi uutinen Helsingin lehtiinkin, joista se kerran postin tultua suurella riemulla hänelle luettiin, eikä Nalle näyttänyt suinkaan olevan vähän ylpeä herättämästään huomiosta.

Talon naiset suorastaan jumaloivat häntä. Nalle pyörikin aina heidän kintereillään, sillä hän tiesi kyllä, missä säiliöiden ja aittojen avaimet olivat.

Mutta vieraiden aikana hän aina pyrki herrojen puolelle, tehden sen vanhasta tottumuksesta ja ikäänkuin itsestään selvänä asiana, jossa eivät mitkään vastaväitteet voineet tulla kysymykseen. Eikä häneltä pääsyä sinne koskaan kiellettykään.

Nalle piti kaikista muista talon asukkaisista, paitsi ei kesakkonaamisesta telegrafistista, joka kerran oli narrannut hänet särkemään ampiaispesän.

— Surrur, oli hän sanonut, ja osoittanut hänelle navetan irrallisen vuorilaudan ja ki-

Mutta telegrafisti, jonka oli täytynyt juosta kiireimmän kaupalla kotiinsa ja riisuutua omassa kamarissaan ilkosen alastomaksi, oli uhannut vielä kerran tappa hänet, jota uhkausta asemapäällikkö oli säestänyt vakavasti:

— Täytyy se ehkä tappaakin, ennen kuin talvi tulee. Käy pian liian isoksi ja väkivaltaiseksi.

Paljon muitakin kolttosia teki Nalle. Mutta hänen monet ansionsa puhuivat vielä toistaiseksi hänen puolestaan.

Hän nosti raskaan puutarha-portin sara-noiltaan, ja kun saranat eivät heti patsaista eronneet, kiskoi hän irti patsaatkin ja kantoi ne järveen, niin että kanat pääsivät parasta kukkamaata kuopimaan.

Hän meni omin lupinsa ruokakonttoriin ja söi suuhunsa vastakeitetyt marjasyltit.

Hän kiipesi asemakonttorin virkapöydälle ja kaasi mustepullon pitkin tärkeitä rahtikuitteja.

Hän otti uuden lakin asemamiehen päätä, kun ei tämä kyllin pian osannut häntä

tervehtiä, repi sen rikki ja heitti palaset aseman katolle.

Hän taittoi kirjanpitäjän uuden meren-
vaha-piipun, vaikka tämä vain leikillään oli
puhaltanut savua silmiin hänelle.

Hän tappoi talon kissan.

Hän oli sytyttää tuleen koko talon saun-
nan, jonka ovi oli jäänyt auki ja jonne hän
oli päässyt ominpäinsä kekäleiden kanssa
häärimään.

Tosin hän sai joka kerta selkäänsä ja sit-
ten hän oli taas eräitä päiviä nurpolla nokin.
Mutta sitten unohti hän jälleen kopunsa ja
oli valmis jotakin uutta tuhmuetta tekemään.

Samaa tuhmuetta ei Nalle tehnyt milloin-
kaan kahta kertaa.

Kerta riitti hänelle, ja sitten hän tiesi sen
asian. Mutta hän keksi aina uusia, sillä hä-
nessä asui luonnollinen uteliaisuus ja vilkas
nielenkiinto maailman asioihin, joka ei ollut
hänenstä pois juuritettavissa.

Viimeinen tuhmuus, jonka hän asema-
herrojen luona teki, oli vähällä maksaa hä-
nen henkensä. Kaikissa tapauksissa se kään-
si aivan uusille urille hänen tehtävänsä.

Hän oli eräänä päivänä kiivennyt aseman katolle ja ruvennut siellä olevia savupiippuja junaa odottelevien suurimmaksi iloksi edestakaisin rynkyttelemään. Heitti sylipainia kuin aikapoika ja jo saikin suuren kappaleen savupiipun laidasta lohkeamaan.

— Nalle! Tule alas sieltä! sanoi asemamies käskevästi.

Nalle piti sen ansaittuna tunnustuksena urotyöstään ja kävi kaksinkertaisella voimalla vastustajansa kimppuun. Hei vaan! Silloin keikahti koko savupiippu nurin ja tuli jyristen alas; tiilikivet sinkoilivat sinne tänne ja yksi sattui asemapäällikköä selkään, kun hän juuri astui ulos virkahuoneestaan junaa vastaan ottamaan. Hyvä ettei toki päähän sattunut!

Mutta katonharjalla seisoj Nalle voitonriemuisena keskellä tiilen ja saven tomua ja odotti tunnustusta. Se ei jäänytkään tulematta, vaikka tulikin aivan toisessa muodossa kuin hän alkuperäisesti oli tarkoittanut.

— Tappaa se täytyy tuo peto! ärjäsi asemapäällikkö. Hajoittaahan se koko talon kohta.

Mutta juna saapui samassa eikä hänellä ollut enää aikaa Nallea ajatella. Telegrafisti sensijaan meni heti luodikkoansa lataamaan.

Nalle kävi sillä aikaa uuden savupiipun kimppuun.

— Nyt se on tapettava! sanoi asemapäällikkö uhkaavasti.

Juna oli mennyt ja joukko matkustajia jäänyt siitä asemasillalle outoa näkyä ällistelemään. Samassa tuli myös telegrafisti pyssyineen.

— Johan minä kesällä sanoin, virkahti hän, että se on amuttava. Mutta silloin sitä vielä kaikki puolustelivat, setäkin...

— Minä en tuntenut vielä sen tapoja silloin, vastasi asemapäällikkö, hieroen lapaluitaan, johon tiilikivi oli nasevasti muksahtanut. Mutta nyt sanon minä, että ammu päälle vaan!

Telegrafisti rupesi jo tähtäilemään. Talon ikkunoissa näkyi joukko itkettyneitä naisten ja lasten naamoja, jotka asemapäällikkö armotta karkoitti sieltä.

Pum! pamahti laukaus. Mutta se sattui-

kin savupiippuun, jonka kimpussa Nalle juuri parhaallaan telkkusi. Hei vain! ja sekin tuli jo rymisten alas.

Yleisö nauroi. Telegrafisti oli tulipunainen häpeästä ja suuttumuksesta.

— Et petä toista kertaa! sähisi hän, ja alkoi tähdätä uudelleen. Kun sattui juuri silmiin paistamaan . . .

Mutta Nalle oli jo voittanut yleisön myötätunnon täydellisesti puolelleen. Sieltä alkoi satamalla sataa kompasanoja poloisen telegrafistin pään ylitse.

— On siinäkin mies oravanjahdissa! sanoi yksi.

— Tottelisi se suolalatingillakin! pisti toinen.

Mutta kolmas, pieni, korkea-otsainen, luppasilmäinen mies, virkahti vakavasti, lähestyen lakki kädessä asemapäällikköä:

— Eikö inspehtori lahjoittaisi sitä minulle? Säälihän sitä on ruveta tappamaan, kun kuuluu kerran pehtorin tyttärenkin järvestä pelastaneen . . .

— Kuka sinä olet? ärähti asemapäällikkö.

— Olenpahan vain se Kujeelan Matti,

jos inspehtori on joskus sattunut häissä tai ristijäisissä näkemään. Ja kyllä minä myös nahanhinnan korvaisin . . .

— Asetatko sinä myös savupiiput paikalleen? tiuskasi asemapäällikkö.

Mutta telegrafisti, jolle jälleen oli päivänkilo ruvennut silmiin käymään, ojensi pyssyn Matille, heristäen vihaisesti sitä hänen nokkansa edessä.

— Siinä on! ärähti hän. Ammu, ota pyssy! Mutta jos ohi ammut, niin maksat pyssyn ja karhun hinnan.

— Korkkipyssyllä minä tämän ammun, sanoi Kujeelan Matti, ja veti pullon taskustaan.

Kiipesi samassa tikapuille ja näytti pulloa Nallelle, joka seisoj jälleen nokka valkeana tiilen ja saven pölystä työnsä tunnustusta odottaen.

— Nalle! Tule pois sieltä! sanoi Kujeelan Matti pulloaan osoittaen. Näetkö, mitä tässä on?

Nalle näki ja irvisti hyväntahtoisesti.

Matti paukautti auki pullonkorkin ja tarjosi ryyppyn Nallelle, joka heti lähti ystäväl-

lisesti alas tulemaan. Sitten irroitti hän tuppivyönsä ja teki siitä riimun Nallen kaulaan, yleisön ympärillä nauraessa ja pistäessä pi-lojaan.

— On sillä Matilla konstit, sanottiin.

— On konstit, on konstit, myönnettiin. Olen minä kuullut karhua silmään ammuttavan, mutta en koskaan suuhun vielä.

— Saipahan Matti vain siitä varsan, että paukahti.

— Vasikkahan tuo. Ruvennee ehkä vielä sitä hyvinkin lypsämään.

Mutta Matti nipristi vain ohuet huulensa sukkelaan hymyyn, otti tuppivyön pään toiseen käteensä ja sanoi:

— Noh, Nalle! Nyt lähdettiin.

Ja Nalle lähti astua juppasemaan vakavana hänen perässään, seuraten uutta isäntäänsä ja tämän tuppivyötä, mutta vielä enemmän vanhaa piintynyttä perisyntiään.

— Viehän se juutas sen kotiinsa! kuului yleisen ihailun sorina heidän takanaan.

— Vieköön, mihin vie! ähkäisi asemapäällikkö vihaisesti, mutta kuitenkin hyvillään, että asia oli niin onnellisesti päättynyt.

Saa se kuitenkin käydä nuo savupiiput korjaamassa.

Näin sanoen paukautti hän virkahuoneensa oven kiinni perässään ja meni naisia lohduttamaan, jotka laukauksesta olivat puolikuoliaiksi säikähtäneet.

Telegrafisti oli jo aikoja sitten hävinnyt pyssyineen.

KUJEELAN MATTI

Nalle oli saanut hyvän isännän, juuri sellaisen, jota hän tarvitsi miehityäkseen ja kehittyäkseen todelliseksi Mesikämmeneksi.

Kujeelan Matti oli kylän väen suosikki, aivan samoin kuin Nalle oli tähän saakka kylänherrojen ja matkustavaisen yleisön lemmikkinä elellyt. Myöskin hän oli suuri tyhjäntoimittaja niinkuin Nallekin, eleli van-

han äitinsä mökillä ja pistäytyi vain silloin kun nälkä liiaksi rupesi suolia nävertämään tukkitöihin tai muulle rahan-ansiolle alapuoleen.

Rengiksi häntä ei saatu millään rupeamaan, yhtä vähän kuin muuhunkaan vakinaiseen hommaan, vaikka hän oli kyllä riivakka mies niinkuin harvat, käsistään tekevä ja kekseliäs kuin peijakas. Kun hänen äitinsä ja joskus muutkin pyrkivät häntä tuosta liiallisesta mukavuudenhalusta hiukan morkkailemaan, vastasi hän aina vain samalla sananparrella:

— Hullu paljon työtä tekee, viisas elää vähemmälläkin.

Näillä luonteensa ominaisuuksilla ei Kujelan Matti kuitenkaan ollut kylänväen yksimielistä suosiota saavuttanut. Mutta hänellä oli muita, arvokkaampia.

Hän osasi soittaa viulua ja oli senvuoksi välttämätön vieras kaikissa tanssitilaisuuksissa, joissa hän istui suorastaan pitäjän lukkarin ja välistä rovastinkin vieressä, nauttien yhtä suurta, joskin tuttavallisempaa kunnioitusta.

Laulun hän myös taisi tehdä, usein paljon paremman ja sattuvamman kuin ne, joita prántistä ulos annettiin, eikä ollut leikinpaikka joutua hänen pistävän pilkkansa esineeksi. Kerran nuorempana hän oli saanutkin aika selkäsaunan eräältä ystävälliseltä kylänmieheltään tuosta luojanlahjastaan.

— Se on laulajan palkka, oli Matti vain tuuminut puistellen turkkiaan.

Kuuluisimmaksi oli Matti tullut kuitenkin moninaisilla kepposillaan, joista pitkät talvi-illat puhdetöiden lomassa puhuttiin ja jotka tavallisesti olivat niin viatonta laatua, ettei kukaan voinut oikeastaan suuttua hänelle.

Milloin hän oli sytyttänyt bengalitikun pimeässä yössä tuvan lasin alla, niin että talon väki oli luullut itse paholaisen päässeen irti ilkeyksiään jakelemaan.

Milloin hän oli tullut tavallinen puutarharuisku kourassaan kirkkoa sammuttamaan, kun tämä kerran ukonilmalla oli tuleen sytynyt, milloin saapunut lukusijoille automobili-silmälasit päässään ja väittänyt lääkärin ne hänelle määränneen, kun hänen näkönsä

muka viime aikoina oli niin auttamattomasti heikentynyt.

Milloin oli hänellä tiuvut saappaittensa nauhoissa, milloin kulkunen koiran kaulassa, kun hän taloon tuli. Milloin hän laittoi karusellin jäälle, jossa kylän piiat ja renkipojat olivat pyöriä hulluiksi itsensä, milloin rakensi hän taas 'merta ja maata kulkevan laivan', asettaen jalakset veneensä alle.

Olipa hän kerran rakentanut puusta oikean polkupyöränkin.

Jos hän ei muuta keksinyt, hän tuli puujaloilla kylään ja väitti oven olevan liian matalan hänelle. Hänen tavallisimpia temppujaan oli myös kiivetä saunankatolle ja kysyä lakeistorvesta, tokko vieraalle kylyä oli.

Aina kaupungissa käydessään hän pistäytyi leikkikalukauppaan ja osti sieltä taskunsa täyteen kaikenlaista halpahintaista rihkamaa, joka ei itsessään minkäänarvoista ollut, mutta teki suunnattoman vaikutuksen sopivalla hetkellä käytettynä täällä synkässä sydänmaassa.

Milloin hänen taskustaan tuli esille hypäävä sammakko, milloin luikerteli leikki-

käärme taas, jolla hän ensin ajoi puolen pirttiä pakoon ja jonka hän sitten rauhallisesti pisti paidanrintamuksensa alle.

Kerran hän häätötilaisuudessa juuri vihkilukuja luettaessa oli päästänyt vieterillä käyvän hiiren lattialle ja ollut säikäyttää morsiamen aivan henkihieveriin. Mutta silloin hän olikin saanut ankarat nuhteet itse rovastilta ja ylimääräiset viinaryypyt sulhaselta, joka oli jälkeempäin useinkin pahonut, ettei se ollut rotta tai joku muu suurempi elävä!

Kaikki korttikonstit hän taisi paremmin kuin mikään povari-akka tai varieteetaiteilija, samoin kaikki silmänkääntäjä-temput, tulisten tappurain syömiset ja miekan-nielemiset.

— Ollappa minulla vain hevonen tai edes hyvä mustalaispoika apunani, oli Matin usein tapana sanoa äidilleen, niin sirkuksen minä perustaisin! Ei ole tuosta meidän koirastakaan marakatiksi.

Nyt oli Matti saanut karhun!

Samalla kuin kaikki hänen entiset koirankujeensa täten kalpenivat ja menettivät mer-

kityksensä, oli hänen sydämensä salainen toivo ottanut myös aimo askeleen kohti lopullista toteutumistaan.

Mutta Matin äiti nosti ensin hirmuisen metelin, kun Matti Nallen kanssa tupaan työntyi.

— Sus siunatkoon! älähti eukko, päästään aivan uuden kivikupin käsistään lattialle putoamaan. Mitä metsänpetoa sinä tuossa tuot?

— Terveisiä kaupungista, sanoi Matti rauhallisesti, lakkinsa orren päähän ripustaen ja ryynipussin eukon eteen pöydänkumalle asettaen. Toin vain uuden rengin tullessani.

— Rengin! huusi eukko taimmaiseen soppeen paeten. Karhuhan tuo on, oikea karhu!

— Lapsi tämä vasta on, virkkoi Matti, istuen itse lavitsalle ja nostaen Nallen polvelleen. Mutta kyllä tällä on miehen voimat, sen olen minä tänäpäivänä omin silmin nähnyt.

Samalla irroitti hän Nallen kaulasta tupivyönsä.

— Tappaa, tappaa! parkui eukko.

— Ei tämä ketään tapa, selitti Matti Nallen päätä ystävällisesti silittäen. Tämä on luotu vain riittä tappamaan.

Vähitellen uskalsi eukkokin tulla esille sopestaan ja lähestyä varovaisesti uutta tulokasta.

— Ei se niin kovin vihainen näytä olevan, sanoi hän jo puoleksi leppyneenä. Kun ei lienekin se asemaherrojen karhu...?

— Tämä on minun karhuni nyt, vastasi Matti mahtipontisesti. Ja tästä vasta tulee meille talon tuki ja turva. Eikös niin, Nalle?

Nalle nyykäytti päätään hänelle vakavasti ja vilkaisi ympärilleen, katsoen mitä hänelle talossa tarjottaisiin.

— Aivan oikein, Nalle, virkahti Matti. Näin sitä tässä ollaan ja eletään. Ei ole isoiset olosijat, vaan pitävät lämpimän tuulella ja tuiskullakin.

— Et suinkaan aikone ruveta sitä pirtissä makuuttamaan! huudahti eukko kauhistuneena. No, sen minä sanon, että sitten minä en ole enää yhtään yötä tässä!

— Mitäpä häntä pirtissäkään, tuumiskeli Matti. Kelpaa se saunakin renkimiehelle! Ja minnepähän tästä äitikään itseään parempiin menisi? Tullaan tässä toimeen kolmin, kun on kaksinkin tultu.

— Voi hyvänen aika, päivitteli eukko. Jos minä olisin syntyessäni tiennyt, että tässä vielä murjaanien ja metsänpetojen kanssa...

Mutta Matti ei ollut kuulevinaan sillä korvallakaan.

— Kuulehan äitiä, naurahteli hän vain Nallen kanssa kättä paiskoen, miten nimitteleekin rumasti meitä. Ja sentään me olemme luojaanluotuja molemmat! Vaikka et sinä ole tainnut käydä vielä ripilläkään?

Ei auttanut eukon muuta kuin ruveta hymähtelemään hänenkin, kun Matti niin hulluja hassutteli. Mutta semmoinen se poika oli aina ollut! Ei tiennyt koskaan, mitä se keksi ja mitä uutta juonta sillä oli kotiin tullessaan.

— Sehän syökin kuin iso mies! äystäsi hän kuitenkin vielä, kooten kupinpalaset lat-

tialta ja ruveten uuteen kuppiin Matille vel-
liä padasta ammentamaan.

— Mies syö ja mies saa! sanoi Matti. Eikös niin, Nalle? Tuo vain vellikuppi Nallenkin nokan eteen.

Eukko töytyytti vellikupin Nallellekin ja pisti piloillaan:

— Pitääkö sille lusikkakin olla.

— Eihän lapsi vielä lusikasta...! vastasi Matti järkähtämättömästi. Mutta oppii se vielä siihenkin, oppiipa hyvinkin. Kohta se käyttää veistä ja kahveliakin kuin suuret herrat.

Sitten rupesivat he syömään rauhallisesti.

Monta Matin kujetta oli eukko nähnyt elämässään, mutta ei koskaan mokomaa vielä. Siksi hän tahtoi miesväen syödessä aloittaa oikein vakavan keskustelun asiasta.

— Aiotko sinä todellakin pitää täällä tuon kuvatuksen? hän kysyi.

— Missäpä minä, vastasi Matti, ottaen itse ruokaryypyn ja tarjoten Nallellekin. Ja olethan sinä itsekin aina sanonut, että olisi pas edes renki meillä, kun ei minustakaan

tahdo oikein noihin raskaimpiin maatoihin olla.

— Renki kyllä, myönsi eukko, mutta ei metsänpeto.

— Tarvitaan voimakasta miestä tässä talossa, vastasi Matti, jos mieli tulla syystouot tehdyiksi, lanta pellolle ajetuksi ja varsinkin kuokituksi tuo uutissarka, josta sinä olet niin usein minua patistanut! Ja vielä tämä perunatkin nostaa ja vaon kyntää ja, jos tahdot, niin sinun huttusikin hämmentää.

Eihän herjan kanssa voinut kukaan vakavana pysyä. Eukkoa rupesi taas naurattamaan, niin että hänen täytyi purra huivinsa nurkkaa ja kääntyä pankkoon päin omille askeilleen.

— Olisit edes miniän tuonut, hän sanoi, niin siitä olisi ollut jotakin apua minullekin.

— Miniöitä on maailma täynnä, muhoili Matti, mutta tällaista Mesikämmmentä ei ole kolmessa kuninkaan valtakunnassa.

Nyt olivat kuomakset syöneet, Matti risti kätensä ja opetti Nallenkin samoin tekemään. Sitten he molemmat nousivat pöydästä.

— Noh, Nalle, virkahti Matti Nallea

päälaelle taputtaen. Kelpasiko rokka? Eihän ne ole meillä herrojen herkut, mutta ruokaa on ja työtä on . . . Ai, yhden asian minä olen aivan unohtanut!

Eukkokin käännähti katsomaan, mikä uusi juoni Matille oli jälleen päähän pälkähäntänyt. Mutta tätä hän ei kuitenkaan olisi voinut aavistaa.

Matin silmään olivat sattuneet kirjoitusvehkeet pirtin perälasin päältä, josta hän myös löysi palasen paperia. Ne asetti hän arvokkaasti pöydälle ja istui itse kirjoittamaan.

— Täytyyhän meidän tässä laillinen palkolliskirja kirjoittaa, puheli hän toimessaan, kun kerran on pestattu uusi renki taloon. Palkka-ehdot ovat vapaa asunto ynnä talon ruoka ja särvin, mikäli viimeainittua satuu kotona olemaan. Arki- ja pyhävaatteet omat. Työ tarpeen mukaan. Aika ja paikka kuin yllä . . . Nyt ei muuta kuin puumerkit alle ja kaikki on järjestyksessä.

Eihän siinä auttanut, täytyihän eukonkin tulla oikein läheltä tuota kummaa katsomaan.

— Tähän tyydymme ja sitoudumme kumpikin osamme säntillisesti täyttämään, jatkoi Matti. Kas niin! Ja puumerkkien alle tulee: Minä, Matti Kujeela, torpanmies, ja sitten: Minä Mesikämmen, metsän kuningas, jota myös Nalleksi kutsutaan.

Piirsihän Nalle puumerkkinsä niinkuin mies, tosin Matin hyväntahtoisella avustuksella.

— No, sen minä sanon, nauroi eukko.

— Ei sitä monet muutkaan miehet tässä pitäjässä sen paremmin tee, tuumi Matti, tutkien vielä kerran hymähdellen paperiansa ja pistäen sen sitten takkinsa povitaskuun. On siinä nyt laillinen välikirja, jota sopii kylänmiehillekin näytellä, ja onkin oikein kuninkaallisen rengin kanssa, jota ei joka mies pistouvaakaan itselleen!

— Johan on! myönsi äitikin. Ja harvoin se on tainnut sinunkin nimesi kuninkaiden rinnalla paperissa komeilla.

Näin oli Nallesta tullut laillisesti pestattu palkollinen Kujeelan Matin taloon ja uusi ajanjakso alkanut hänen elämässään.

SAUNAKARHUNA

Kujeelan Matti ei ollut uuden palkollisensa työkykyyn eikä muihinkaan kehitysmahdollisuuksiin nähden erehtynyt. Nalle edistyi päivä päivältä hyvissä tavoissa ja Herran nuhteessa ja oppi pian tavalliset rengintoimet talossa täyttämään.

Toisissa asioissa ei häntä olisi kymmenen renkiäkään vastannut, kuten esim. kuokok-

sella kannon-väännännässä tai muussa metsänperkkuussa.

Sinne vei hänet Matti ensimmäiseksi ja siitä tulikin pian hänen paras mielityönsä.

Hän katsoi vain aluksi vähän aikaa syrjästä, kun Matti kantoa kahtakäteen ryskyteli. Mutta Matin ei tarvinnut muuta kuin pari kertaa sanoa:

Nalle! Tule auttamaan!

Silloin hyökkäsi Nalle itse kannon kimppuun ja kohta alkoikin eri leikki. Suuretkin juurikkaat nousivat maasta koppinaan, ja mitä pahempi vastus niistä oli, sen enemmän Nalle innostui, mörisi ja peuhasi milloin kahdella, milloin neljällä jalalla, pöllyttäen multaa korkealle ilmaan, itse mustana ja harmaana kiireestä kantapäähän.

Kelpasi sellaista työmiestä katsella syrjäisenkin. Ja aina niitä olikin tästälähtien joutilaita seisoskelijoita Kujeelan aidan takana.

Kun sattui oikein iso kanto eteen, nouti Matti vivun, asetti sen kannon alle ja sanoi:

— Paina!

Mutta eihän niistä Matin vivuista Nallen voimille ollut. Menivät poikki, niin että

rusahtivat. Paremmat ja lujemmat vipuvärkit oli Nallella omissa hartioissaan.

Aina kun hän oli saanut kannon irti maasta kiskotuksi, kantoi hän sen kauaksi metsään ja viskasi vielä vihaisesti kuusten latvojen tasalta menemään. Kului aikaa, ennen kuin hän oppi kantamuksensa yhteen rykelmään rojauttamaan.

Sama oli laita kivien kanssa. Nekin nousivat Nallen kovissa kourissa maasta kuin olisivat vain leivänkakkaroita olleet. Matti opetti hänet nekin miehenkorkuiseksi kivi-aidaksi latomaan.

Myöskin kuokkimaan oppi hän varsin helposti. Mutta hänet täytyi aina metsän rajassa ympäri käännyttää, sillä muuten hän olisi kuokkinut kasvavatkin puut pelkiksi ruumeniksi.

Hätäkös häntä sitten oli enää ojankaivuunkaan opettaa? Antoi vain lapion käteen ja polkaisi. Nalle polkaisi perässä ja oli painaa koko lapion maan syvyyteen.

Mainio ojankaivaja hänestä tuli. Lapion varret vain eivät tahtoneet kestää hänen käsissään.

Matti loikoi vain ojanreunalla ja poltteli. Ja kylänväki katseli aidan takaa kummanaan tätä uusmuotista työntekoa.

— Se on sitä nykyaikaista maanviljelystä, selitti Matti. Ei kannata enää käyttää ihmisvoimia. Afrikan kaupungissa esimerkiksi tekevät apinat kaiken ulko- ja sisätyön.

— Valehtelet! väitti joku vastaan. Et sinä ole Afrikan kaupungissa käynyt.

— Kävinpähän kerran Haaparannassa, vastasi Matti, joka on siitä vain kymmenen peninkulman päässä. Tämän piipun ostin sieltä itselleni tuomisiksi.

Eiväthän siinä enää mitkään vastaväitteet auttaneet. Ja kylänväki meni kotiinsa naureksien, että kyllä se Kujeelan Matti sentään on poika, joka keinot keksii. Vahinko vain, ettei aikoinaan ole lukutielle päässyt, istuisi muuten kukaties vaikka kuvernöörinä tai arkkipiispana!

Mutta vasta se ilo kylälle tuli, kun Matti kerran valjasti renkinsä reen eteen ja ajeli pyhä-aamuna kirkolle Nallellaan.

Mikäs siinä seinusti! Laski laukalla, niin että lumi pölisi, ja kiukkaan siinä taival kat-

kesikin. Hevoset vain pyrkivät korskuen pystyyn hyppelemään ja vanhat akat tiepuoleen istualleen lepsahtelemaan. Syntyi aika metakka kirkonmäellä, niin että konstaapelin täytyi oikein ruunun nimessä kieltää pois koko juttu.

Mutta kansa kertoi vielä kauan tästä Martin kirkkomatkasta, joten hänen alkuperäinen tarkoituksensa oli jälleen saavutettu.

Tärkeämpää Nallen tulevalle kehitykselle oli kuitenkin, että hän Matin luona oppi kuulemaan ja ymmärtämään musiikkia, varsinkin tanssimusiikkia, jossa Matti olikin aika mestari. Mutta taisi hän muitakin sävelmiä, joita hän vain omiksi iloikseen soitteli, nyttemmin myös Nallen iloksi, sitten kun hän oli tottunut tämän kanssa saunassa pitkiä talvi-iltoja viettämään.

Ensi kerralla, kun Nalle kuuli viulun äänen, hän kauhistui.

Kylmät väreet kulkivat pitkin hänen selkäpiitään. Hän mörähti uhkaavasti ja pakeni lauteille, josta hän tiirotti kotvasen Mattiin kuin kummitukseen.

Mikä olikaan tuo outo olento hänen edes-

sään? Suunnaton, tuntematon jumalako, jolle mikä hyvänsä oli mahdollista? Ja mikä oli tuo kappale hänen kädessään, josta niin suloisia ja samalla niin kaikkivaltiaisia säveliä heltisi, että ne saivat hänen sydämensä palloksi puristumaan ja hänet itsensä ilosta, tuskasta ja kärsimyksestä kokoon kyyristymään?

Mutta Matti soitti vain huolettomana miehenä edelleen. Ja Nalle rauhoittui vähitellen, pani pään käpäliensä väliin ja jähmettyi häntä liikkumattomana tuijottamaan.

Oli kuin hän olisi lopuksi unohtanut soitton niinkuin soittajankin. Himmeät, muodottomat kuvat kulkivat hänen sielunsilmiensä ohitse. Hän tunsu vaipuvansa pohjattomaan syvyyteen, jossa puut ryskivät, myrsky pauhasi, pitkäisen salamat ja jylinät ajelivat toisiaan, ja taas kohoavansa sieltä sinertävään, rannattomaan korkeuteen, missä hän tapasi olentoja, samankaltaisia kuin hän itse oli, ja missä hänellä oli paljon veljiä, sisaria ja ystäviä . . .

Nalle itki! Hänen ruumiinsa hytkähteli kuin kouristuksissa ja kummalliset ynisevät

ja korahtelevat äänet nousivat hänen kurkusta-
taan.

Hän itki ikävästä, vaikka hän ei osannut
sitä itselleen selittää. Ja kaikkein merkilli-
sintä oli se, että hän soiton lakattua ja tuosta
riuduttavasta, hiuduttavasta tunteesta pääs-
tyään, alkoi heti ikävöidä takaisin omaa ikä-
vänsä.

Harvoin Matti kuitenkaan niin surumie-
lisiä säveliä soitteli. Useimmiten pisti hän
hilpeäksi polskaksi tai katrilliksi, ja silloin
alkoi Nallenkin koipia ihan itsestään hypit-
tää.

Ei tarvittu enää edes viinaakaan. Yhden
sijasta oli Nalle nyt saanut kaksi intohimoa.

Pian oppi Nalle myös eri tanssien tah-
dit ja poljennon ymmärtämään sekä niiden
mukaan jalkansa sukkelasti sovittamaan.
Siitäkö Matti vasta oli mielissään! Sillä
hän ei vielääkään ollut jättänyt kunnianhi-
moista aiettaan perustaa kerran sirkuksen
hänkin ja lähteä itseään ja Nalleaan maail-
man markkinoille rahan edestä näyttel-
mään.

— Kyllä meistä vielä kelpo taidemiekat

tulee, oli hänen tapansa usein itsekseen hymähtää, pistäen Nallen suuhun samalla sokeripalan tai mitä muuta hyvää hänellä kulloinkin sattui taskussaan olemaan. Harjoitellaan, harjoitellaanhan vain tässä vuosi kaksi!

Ja Nalle pani päänsä uskollisesti hänen polvelleen ja katsoi silmiin häntä täydellä keskinäisellä ymmärryksellä, mörähtäen tavallisesti:

— Niinpä niinkin, ei kukaan synny taiteilijana.

— Mutta taiteilijaksi, päätti Matti ajatusjuoksunsa. Ja siksi olemme me molemmat syntyneet!

Monissa muissakin suhteissa laajeni Nallen henkinen näköpiiri huomattavasti hänen Matin hyvässä hoidossa ollessaan.

Hän oppi ymmärtämään luontoa ja ihmisiä. Yhä useammat asiat, esineet ja olennot kiintyivät hänen sielunsa herkkään kuvastimeen. Hän tiesi erottaa aamun ja illan toisistaan ja mitata tarkkaan niiden välillä myöskin muut vuorokauden ajat. Ja sitten hän rupesi muistamaan yhä enemmän, eikä

enää vain satunnaisesti ja vaistomaisesti, vaan aina varmemmin ja itsetietoisemmin.

Kovimmallakaan pakkasella ei hän enää kesän hellettä unohtanut, vaan ajatteli sitä katkeralla kaipauksella halkokuormaa läpi paukkuvan, kuutamoisen korven vetäessään tai tähtikirkkaana talvi-aamuna avannolta vesisankkoa kantaessaan.

Hän muisti kukkaset kedolla ja mikä haaju kullakin niistä oli ollut, muisti myös, miltä petäjän ja kuusen pihka tuoksui ja oliko hangen alla ennen ollut karpalosuota vai kuivaa, rauskuvaa jäkäläkangasta.

Metsään ei hän koskaan omin luvuin mennyt, senjälkeen kuin pyyparvi kerran oli kannervikosta hänen edestään lentoon pysähtynyt ja säikäyttänyt hänet niin, että hän oli laukalla tullut kotiin.

Hän osasi varoa tulta.

Hän tiesi jo, kuinka kussakin elämäntilassa oli oltava ja käyttäydyttävä.

Tuli harrastaa siisteyttä ja puhtautta myöskin omiin luonnollisiin tarpeisiinsa nähden eikä kaadella pöytiä eikä voikirnuja ihmisten ilmoilla liikkua.

Ihmisiä täytyi kohdella muutenkin hellävaroen ja ikäänkuin heikompia astioita. Sillä vaikkakin ne monessa suhteessa olivat viisaampia kuin hän, olivat ne toisissa aivan tuhmia, pieniä ja turvattomia.

Hän ei tienyt vielä olevansa metsän kuningas.

Mutta hän tunsi jo rotunsa rohkean, kuninkaallisen veren suihkuvan suonissaan. Hän oivalsi jo olevansa kappaleen arvokkaampi kuin koira, lammas tai sika, eikä hän mielestään ollut edes verrattavissa kissaan tai vuohipukkiin.

Lehmää ja hevosta kohtaan oli hänellä kuitenkin vielä joku kunnioitus.

Oikeastaan hän tunsi itsensä paremmaksi niitäkin. Mutta ne olivat suurempia ja pitempiä kuin hän eikä hänellä vielä ollut tilaisuutta mitellä niiden kanssa voimiaan.

Joskus, kun hän oli oikein suuren kannon kaatanut tai hilannut metsästä mahdollottoman aarnihongan kotiin, välkähti hänen päähänsä myös huimaava, vaarallinen ajatus, että oikeastaan olisi ihmisten, jotka joka suhteessa

olivat heikompia kuin hän, ollut häntä toteltava eikä hänen ihmisiä.

Mutta hän karkoitti heti kauhulla tuon ajatuksen.

Mitäpä hän olisi teettänyt heillä? Eihän hän olisi osannut käskeä, sillä *hän* tuli kyllä toimeen omillaankin.

Nalle mietti omia kapinallisia mielihauhteitaan matalan, pörröisen otsansa alla.

Toiseksi eivät ne kuitenkaan häirinneet millään muotoa hänen luonteensa suurta tyyneyttä tai hänen olentonsa rauhallisuutta. Ne tulivat kuin itsestään. Mutta niitä tuli toisia, aina kapinallisempia, jotka täyttivät hänen mielensä oudoilla aavistuksilla ja saivat hänen sydämensä rajusta, ailahtavasta riemusta sykähtämään.

Yhden ja kaikkein vaarallisimman nimi niistä oli: *vapaus*.

Mennäkö, mihin mieli tahtoi? Polkeako omia polkujaan? Jättääkö kaikki ihmisten ja eläinten tarpomat kylätiet ja lähteä viivana sitä ilmansuuntaa kohti samoamaan, missä taivas oli helein ja taivaanranta kuu-

lakkain ja missä tuoksui tuorein lumi tai koi-
vunmahla? . . .

Ei, ei! Oli parempi pysyä kiltisti Matin saunanlauteilla. Olihan täällä kaikinpuolin tyyntä, lämmintä ja turvallista.

Kuitenkin jäi tuo ajatus syvälle hänen sydämensä pohjaan kytemään, vaikka koetti-
kin kaikin voimin sitä torjua luotaan. Olipa melkein kuin olisi juuri taistelusta tuota aja-
tusta vastaan siinneetkin hänen muut ajatuk-
sensa ja kummunnutkin hänen muu sisälli-
nen kehityksensä.

Nalle kasvoi, hammas karkeni.

Näin alkoi hän kohta olla valmis maail-
man markkinoille lähetettäväksi.

TAITEEN TARHOISSA

Eräänä päivänä vähän ennen syysmarkkinoita tuli Matti jo varhain aamulla viulu kädessä saunaan, istui penkille, kaivoi piipun ja tupakkakukkaron taskustaan ja pisti tupakaksi.

— Kuules, Nalle, sanoi hän sitten, hetkisen haikuja vedettyään. Ei tämäkään maanviljelys oikein lyö leiville. Täytyy meidän

nyt ruveta tuumimaan jotakin helpompaa elinkeinoa.

Nalle nyykäytti päätään hänelle mietti- västi ja ymmärtävästi. Mutta kun hän pel- käsi tupakansavua eikä tiennyt vielä oikein, mitä kohden Matti tähtäili, hän pysyi toistai- seksi vielä rauhallisena paikoillaan.

Mutta sitten otti Matti viulunsa ja rupesi kaikkein hilpeintä hollolanpolskaa laskettele- maan.

Jo ymmärsi Nallekin ja karkasi heti kah- delle käpälälle. Kun yksi tanssinuotti oli loppunut, alotti Matti toisen. Näin kävivät he läpi koko ohjelmistonsa, siksi kuin hiki va- lui heidän kummankin kulmaluiltaan ja he molemmat vihdoon lautsalle uuvahtivat.

Silloin sanoi Matti, ojentaen sokerinpa- lan hänelle:

— Nyt sinä olet valmis taidenieikka. En minä osaa enää mitään sinulle opettaa. Ja Nalle nuoli kiitollisena hänen kättään ikään- kuin siten tunnustaen mestarinsa.

Mitäs muuta, lähdettiin koettelemaan on- neaan kaupunkiin. Matti vuokrasi raatimie- hen pirtin, jossa markkinamiesten oli muuten

tapana oleilla, laittoi sen nurkkaan väliverhon ja portille kyltin, jossa oli karhunkuva ja sen alla sanat: "Tulkaa katsomaan!"

Puuhattuansa vielä asianomaiset ilmoitukset paikkakunnan sanomalehtiin, istahti Matti ovelle, joka samalla toimi pilettiluukuna, odottamaan yleisöä.

Markkinat alkoivat ja väkeä kertyikin kosolta. Mitä tiheämmin ovi aukeni, sen useampi kolikko kilahti Mattin kukkaroon. Kun oli kyllin väkeä pirtissä, alkoi esitys. Matti pisti oven säppiin ja siirtyi väliverhon edessä olevan pöydän luo, jossa hän aluksi teki muutamia korttikonsteja.

Ne herättivät tosin ansaittua huomiota. Mutta kaikki odottivat ohjelman suurta vetovoimaa.

Nyt alkoi Matti soittaa viulua ja Nalle kömpi esille nurkastaan. Hiukan uninen hän oli ja hiukan hän mörähti äkkiä niin paljon ihmisiä nähdessään, mutta heti tutut sävelet kuullessaan alkoivat hänen koipensa kohoilla itsestään.

Yleisön rauhoittamiseksi oli Matti raati- miehen neuvosta sitonut hänen kaulaansa

paksun köyden, joka oli verhon taakse, nurkkaan kiinnitetty. Vieläpä oli Matti pujottanut tukevat kintaat hänen etukäpäliinsä, jos Nallen niinkuin olisi päähän pälkähtänyt käntellä jotakin yleisöstä liian kovakouraisesti.

Matti soitti ja Nalle tanssi. Yleisö oli ihastuksissaan.

Sitten sai Nalle taas hiukan levähtää ja Matti näytteli muita silmäkääntäjä-temppujaan. Mutta vaikka ne eivät olleet parempia eikä huonompia kuin muidenkaan markkinataiteilijain, ei kukaan enää niistä välittänyt. Tömistettiin vain jalkoja ja huudettiin:

”Karhu! Karhu! Me tahdomme nähdä karhua!”

Nalle oli heti ensimmäisellä iskulla voittanut mestarinsa.

Matin täytyi tuoda Nalle esille jälleen. Ja silloin oli yleisö taas tyytyväinen. Oikeastaan kismitti Mattia hiukan, että hänen oma taitensa tuntui markkina-yleisössä niin vähän vastakaikua herättävän, mutta hän lohdutti itseään sillä, että hänen taidettaanhan se oli

oikeastaan Nallenkin taide ja samahan se oli kummalle heistä kahdesta siis taputettiin.

Kun Nalle oli tanssinut tarpeeksi, toi Matti verhon takaa muutamia monen leiviskän rautapunnuksia, jotka hän oli saanut lainaksi eräältä kauppiaalta ja joita hän itse tuskin kaksin käsin sai lattialta laahaten siirtymään. Nalle nosti niitä parikin yhdellä kädellä, saipa Matti itse vielä käydä siihen lisäpainona kellumaan.

Kun se lysti oli loppunut, pantiin lattialle lauta kupeittain, otettiin esille paksu korento ja Matti kehotti ketä hyvänsä yleisöstä Nallen kanssa väkikarttua vetämään.

Nalle istui permannolla, korento kämmennissään, ja odotti kärsivällisesti. Ei kuulunut pitkään aikaan ketään halukasta.

Matin täytyi näyttää esimerkkiä.

Karttu ei luonnollisesti hievahtanutkaan. Jo tuli avuksi pari poikaviikaria, vetivät minä jaksoivat, aina vain samalla seurauksella.

Tuli jo aikaistakin väkeä. Ensin joku puolijuopunut, turpeahko, kippuranenäinen markkinamies, sitten kokonainen sakkireippaita tukkipoikia. Nalle piti vain puoliaan

ja vilkaisi aina välillä Mattiin ikäänkuin lähempiä käskyjä odottaen.

— Saa siihen vaikka kymmenen hevosta valjastaa, kehaisi Matti. Ja taitaisi pieni junakin lähteä takaperin kulkemaan.

Mutta Nallen puoleen kääntyen hän sanoi äkkiä:

— Nyt Nalle! Vedä!

Nalle rupesi nyt todenteolla vetämään. Eikähän siinä mikä auttanut. Vastapuolen istuinkukkulat alkoivat yhä enemmän kohotalla lattiasta.

— Jo voittaa! voittaahan se peto! Kalle, vedä, vedä! Jussi, pidä puoliasi! kuului markkinaväen seasta.

Mutta silloin juolahti tukkimiesten päähän laskea kätensä äkkiä irti ja Nalle lepsahti istualleen lattialle.

Sekös markkinaväen mielestä vasta hauskaa oli! Naurettiin, taputettiin käsiä, huudettiin ja noustiin paikoiltaan. Tukkipojat uudistivat vielä pari kertaa saman tempun.

Mutta silloin Nalle suuttui. Tempaisi korenon heiltä, rusautti sen keskeltä kahtia, viskasi kalikat nurkkaan ja antoi erälle pa-

himmista veitikoista sellaisen tuuppauksen, että mies, pitkä, roteva peijakas, teki kaksi kuperkeikkaa lattialla. Hyvä, ettei toki loukannut itseään! Ja hyvä, että Nallella oli kintaat kädessä, muuten ei tukkijunnu olisi tainnut ikinä enää nousta siitä.

— Mörrör, sanoi Nalle ja katsoi Mattiin ikäänkuin kysyen, tapahtuiko moinen käyreys hänen luvallaan ja eikö tässä mitään lakia ja oikeutta ollut.

Matti ei ollut koskaan pitänyt Nallea pilkkanaan ja siksi Nalle luotti häneen koko rehellisen ja yksinkertaisen luonteensa mukaisesti.

Matin täytyi rientää häntä rauhoittamaan.

Myöskin yleisö rauhoittui, huomattuaan ettei korvapuustin saajalle ollut mitään vahinkoa tullut. Mies itsekin vain nauroi kuperkeikkaansa ja vakuutti pitävänsä sen ikuisena kunnianaan.

— Hih, pojat! sanoi hän, hypäten korkealle ilmaan. Ei sitä aina ollakaan karhun kanssa painisilla.

Matin olisi jo tehnyt mieli lopettaa koko näytäntö. Mutta yleisö vaati yhä lisää ja hänen täytyi istua jälleen soittamaan.

Nalle notkutteli mielelläänkin vielä valsin pari. Mutta sitten pisti sen turpeahkon, kippuranenäisen markkinamiehen päähän tarjota Nallelle pieni naukku taskumatistaan.

— Juo, poika! sanoi hän. Juo sinäkin, kun on markkinat! Juo, kun saat, niin et ole köyhä etkä kipeä.

— Älä hiidessä koko putelia . . . ! kivahti Matti soittonsa lomasta.

Vieköön koko pullonkin! rehenteli markkinamies. Rahalla saa ja hevosella pääsee!

Nalle kulautti koko pullon tyhjäksi eikä edes seonnut sillä välin tanssintahdistakaan.

Nyt tanssi hän pullo kädessä. Yleisö oikein ulvoi ihastuksesta.

Ilma oli täynnä hikeä ja tupakansavua. Himmeä kattolamppu valaisi keskilattiaa, kaikkialla häämötti kurkottavia kauloja ja punoittavia naamatauluja. Tunnelma oli täydellinen.

Silloin kuului ulkoa kolme kumeeaa iskua ovelle ja korkea mies-ääni, joka sanoi:

— Lain nimessä, avatkaa!

Syntyi äkkiä syvä hiljaisuus.

Soitto katkesi siihen paikkaan ja Matti riensi kiireen kaupalla avaamaan. Sieltä astui sisälle kaupungin viskaali itse, pyöreävat-sainen, pönäkkä mies, kahden markkinakons-taapelin seuraamana.

— Mitäs hiivatin peliä täällä pidetään?

Matti selitti, että tilaisuus oli aivan via-ton ja että hänen tarkoituksensa oli vain näyttää karhua ja että hänellä siihen kyllä oli korkean esivallan lupa kaikkein korkeim-malta maistraatilta . . .

— Lupa näyttää karhua, mutta ei *tanssittaa* karhua, sanoi viskaali ankarasti. Kuka te olette? Mistä te olette? Mikä teidän ni-menne on?

Matti vastasi totuudenmukaisesti. Kuit-tenkaan ei hän voinut olla ohimennen huo-mauttamatta, ettei suinkaan hän karhua tanssittanut, sillä sehän tanssi, kuten korkea esivalta näki, aivan itsekseen.

Nalle ei todellakaan enää kaivannut mi-tään musiikkia. Väkevä juoma oli kiihanta-nut hänen päähänsä ja hän loiski nyt aivan

ominvalloin pirtin perällä korkeasta esival-
lasta vähääkään välittämättä.

— Mutta mitkään Matin vastaväitteet ei-
vät auttaneet.

— Te saavutte huomenna maistraatin
eteen, sanoi viskaali, vastaamaan karhun
tanssittamisesta ja . . .
. . . ja yleisen järjestyksen häiritsemi-
sestä, oli hänen aikomuksensa lisätä. Mutta
nyt se vasta häiriö tapahtuikin!

Nalle, joka ei enää nähnyt Mattia ja jon-
ka tanssi-intoa pitkä köysi oli ruvennut vai-
vaamaan, katkaisi äkkiä kahleensa ja rupesi
karkeloimaan kohti ovensuuta. Tie halkesi
kuin umpi lumi-auran edestä. Syntyi sano-
maton pakokauhu tuvassa. Mutta suurin
kiire siinä tuli itselleen herra viskaalille, joka
kokonaan oman arvonsa unohtaen pudotti
joukon jalkoihin uuden virkalakkinsa ja kar-
kasi ensimmäisenä ovesta ulos.

— Konstaapeli! Tyhjentäkää pirtti! ehti
hän vain karjaista eteisestä.

Käskey oli miltei turha, sillä ihmisiä lap-
poi oventäydeltä tuvasta. Eivätkä konstaa-
pelit jääneetkään sitä liikoja kuuntelemaan,

vaan nelistivät esimiehensä jäljestä, niin että sapelit vilkkuivat.

Pirtti oli tyhjä tuossa tuokiossa.

— Voi sinua, Nalle rukka, minkä teit! huokasi Matti, saattaen takaisin nurkkaan vanhan ystävänsä. Häiritsit ruunun miestä hänen laillisessa toimituksessaan.

Nalle vihelsi. Hänellä ei näyttänyt olevan mitään aavistusta tekemästään rikoksesta.

Mutta seuraavana päivänä tuomittiin Matti korkean raadin edessä vetämään sakkoa viisikymmentä markkaa tai varojen puutteessa . . .

Noh, sen verranhan Matille juuri oli kertynyt rahaa kukkaroon. Mutta kuitenkin oli hänen mielensä sangen surullinen, kun hän raatihuoneelta palattuaan pistäytyi raatimiehen vajaan rakasta Nalleansa katsomaan.

— Eivät näytä ymmärtävän taidetta tässä kaupungissa, saneli hän. Paras, kun olisimme pysyneet kotinurkillamme!

Nalle katsoi häneen kummissaan, että se-pähän ihme! Olihan suuri yleisö ollut heihin mitä tyytyväisin.

Mutta hän ei tajunnut asiaa vielä kai-
kessa hirvittävässä totisuudessaan.

— Sinut ne sensijaan tuomitsivat aivan
kuulematta, jatkoi Matti, pyyhkäisten jota-
kin kosteaa silmäkulmastaan. Tuomitsivat
päiviltä pantavaksi.

Nalle nuoli hänen kättään eikä ymmär-
tänyt ollenkaan, kuinka heikon vivun varassa
hänen henkensä nyt killui.

Pistäysipä siihen mustalainenkin, piiska
kourassa, Matin kanssa puheisiin. Hänkin
oli ollut eilen Nallen näytännössä läsnä, sa-
moin raatihuoneellakin tänään vastaamassa
omista kolttosistaan, joista hän kuitenkin oli
jotakuinkin suoriutunut. Hänet oli tuomittu
vain luunsa siinä silmänräpäyksessä kaupun-
gista korjaamaan.

— Kah, mitäs sait? kysyi hän Matilta tut-
tavallisesti.

Hän oli nähnyt Matin raatihuoneen pi-
halla, vaikka ei tiennyt vielä mitään tämän
tuomiosta.

Matin ei tehnyt mieli ruveta hänelle sy-
dänsurujaan valittelemaan. Sanoi vain, että
hänen asiansa oli lykätty huomiseksi.

Katselevat siinä yhdessä karhua, niin jo rupeaa mustalainen kauppaa hieromaan.

— Myö pois minulle hunttu! sanoo mustalainen, kuin sattumalta rahoja kukkarossaan kilistäen. Saat viisikymmentä, ota pois viisikymmentä suomen markkaa!

— Ole rupattamatta! ärjäisee Matti. Johan sen turkkikin enempi maksaa.

Mutta hänen mielessään jysähtää omituisesti. Mustalaisen tarjoama kaappasumma sattuu niin merkillisesti yhteen hänen juuri suorittamansa sakkorahan kanssa.

Kentiespä tästä vielä hyväkin kauppa sukeutuu? ajattelee hän. Olisi tuo lysti kerran pettää mustalaistakin.

Tämän tekee mieli karhua. Hän tietää itsekin aivan pilkkahinnan tarjonneensa. Hän kohottaa ja kohottaa summaa, Matti ei ole niinä miehinäkään.

— En minä mustalaiselle myö! ärähtää hän vihdoin.

— Ka, raha se on mustalaisenkin raha. Saat sataviisikymmentä.

— Häpeisit vähän! Vaan viisisataa jos maksanet, niin tuossa on! Heh!

Mustalainen, vilkas, koppanokkainen, korvarenkainen mies, on muka aivan kauhistua, vaikka tietääkin suuremmassa maailmassa ansaitsevansa tällä karhulla tuhansia. Hierotaan sitten kotvan kauppaa.

Mutta Matti on järkähtämätön. Hän on jo huomannut toisen ostohalun eikä ole taipuvainen hellittämään penniäkään.

Huokaisten täytyy mustalaisen avata räsyinen lompakkonsa, joka hänellä on syvällä paidan alla, ja lukea Matille kouraan viisi kirkasta sadanmarkan seteliä.

— Sukkela mies, ovela mies! kehaisee mustalainen kauppatoveriaan. Parahan oriin hinnan sait.

— Tokko nämä lienevät oikeitakaan? kysyy Matti piloillaan.

Mustalainen vannoo ja vakuuttaa. Kyllähän Matti setelirahat tuntee, ilman vain suotta aikojaan toista kiusoittelee. Pistää vihdoin rahat taskuunsa ja sanoo vielä kerran Nallen päätä silittäen:

— Hyvästi nyt, Nalle rukka! Kyllähän minun sinua ikävä tulee. Mutta mitäs teet!

Vanha on jo äitimuorikin ja tarvitsee särpimen apua.

Nalle ynähtää surumielisesti vastaan niinkuin vasikka aidanraosta.

Mustalainenkin pyrkii siihen päätä silitämään. Mutta Nalle puistaa päätään silloin niin äkeästi, että toinen heti tempaa kätensä pois.

— Tokko tuo edes vieraisiin tottunee! hymähtää Matti.

Mustalainen viuhauttaa piiskalla ilmaan ja näyttää valkeita hampaitaan.

— Tottuu, hyvinkin tottuu, ole varma, veikkoseni! virkkaa hän iloisesti.

-- Muistakin, että pidät hyvänä sitä, varoittaa Matti vielä.

— Kuin kultaa kämmenellä kannan, vakuuttaa mustalainen. Hyvä karhu, viisas karhu, mutta viinanjuoja karhu. Ei tee tennää selvinpäin.

Näin oli kauppa päätetty ja Nallen kohtalo ratkaistu jälleen hänen omaa tahtoaan vähääkään tiedustamatta.

Vielä varoitti Matti mustalaista, että tämä koettaisi saada Nallen pois kaupungista

niin huomaamatta kuin suinkin. Mustalainen sanoi kyllä yskän ymmärtävänsä.

Liet varastanut sen jostakin? naurahtaa mustalainen, viekkaasti silmää vilkuttaen.

— Huuti, heittiö! Mene sinä ja varasta kirkonkukko!

Matti poistui kiireesti raatimiehen pihasta. Oli kuin olisi paha omatunto ajanut takaa häntä ja hän tuntenut syntirahoja kantavansa.

Sinne se jäi nyt Nalle, mietti hän vielä kaukana kaupungilla astellessaan. Hyvä hän toki, että henkensä säilytti! Mutta ei se ole leikki mustalaisenkaan komennon alla mieron tietä taivaltaa . . .

Hänestä oli kuin hän olisi oman veljensä myönyt. Eikä hän tuonut yhtään uutta koirankujetta kotikylään näiltä markkinoilta palatessaan.

RUUSUJA JA OHDAKKEITA

Kujeelan Matin kunnianhimoiset toiveet päättyivät siihen. Hänen kävi niinkuin monen muunkin suomalaisen taiteilijan. Hän loisti hetkisen ja hävisi takaisin Suomen pirttien pimeyteen.

Hän lannistui heti ensimmäisestä vastoinkäymisestä.

Nallen taiteellinen tähti sensijaan oli vasta nousussaan. Hänestä tuli kuuluisuus. Hän

saavutti sen maailmanmaineen, joka Martin sielunsilmien edessä hänen saunanlautsalla istuessaan oli joskus kultaisena kangastanut.

Mutta luonnollisesti ei se tapahtunut ilman monia kärsimyksiä ja kovia koettelemuksia.

Mustalaisten kera maita ja kyliä matkassa hän tuli vielä jotakuinkin toimeen. Tosin hän sai selkäänsä silloin tällöin ja ruokaa vain senverran, että juuri henki pihisi. Mutta muuten olivat ne ystävällistä ja iloista väkeä eivätkä noudattaneet aivan tarkasti viinankieltoakaan.

Nallea näytettiin rahan edestä heidän teltassaan, jonka he milloin minkin kylän tai kaupungin ulkopuolelle pystyttivät.

Nalle ei nyt saanutkaan esiintyä enää yhtä vapaana kuin ennen. Paksu rautakahle oli pantu hänen kaulaansa ja vitjat kiinnitetty tukevaan, maahan iskettyyn patsaaseen, jonka juurella myös hänen tavallinen makuusijansa oli.

Tosin hän oli yhtä rauhallinen kuin ennenkin eikä ollenkaan tahtonut ymmärtää näitä turhia varovaisuustoimenpiteitä. Mut-

ta ne kuuluivat mustalaisten mielestä ikäänkuin asiaan eikä yleisökään pitänyt sitä millään tavalla epäluonnollisena.

Tämä oli ensimmäinen ohdake Nallen taiteellisella polulla. Hänen oma henkilökohtainen vapautensa oli supistunut mahdollisimman vähimpään.

Toinen kova kolaus oli se, ettei hän saanut tanssia ollenkaan. Mustalaiset eivät esivallan pelosta uskaltaneet tanssittaa häntä yleisön edessä ollenkaan, teettivät vain muita temppeja, joita Nalle paljon huonommin osasi, mutta joihin hän kuitenkin tottui vähitellen piiskan ja sokerin avulla.

Hän oppi seisomaan yhdellä jalalla ja kannattamaan täysinäistä vesilasia nokkansa päällä.

Hän oppi heittämään palloja ilmassa ja ottamaan niitä kiinni vuoronperään.

Hän oppi tekemään kaikenlaisia voimisteluliikkeitä, kuten kieppiä ja jättiläistä heittämään, sekä kannattamaan pyramiidia, jonka mustalaispojat toisistaan teltan kattoon saakka rakensivat.

Jokaisen onnistuneen tempun jälkeen

paukutteli yleisö aivan vimmatusti käsiään, mustalaistytöt riensivät häntä syleilemään ja suutelemaan ja hänelle ojennettiin joka taholta tukuttain nisua, suklaatia, marmelattia ja makeisia.

Tuo oli kyllä hauskaa Nallen mielestä. Hän ei olisi vain viitsinyt aina. Mutta hänen täytyi, sillä muuten tiesi hän saavansa seurueen päälliköltä aimo selkäsaunan.

Piiska riippui aina patsaassa hänen päänsä päällä.

Suurimman tuskan tuotti Nallelle kuitenkin mustalaisten soitto, vaikka hän yhä vieläkin rakasti intohimoisesti musiikkia.

Kun seurueen päällikkö, tuo sama koppa-nokkainen, korvarenkainen mies, joka hänet oli ostanut, otti viulunsa ja veti ensimmäiset haikeat säveleensä, kävi väristys läpi koko hänen olentonsa. Hänen olisi tehnyt mieli peittää korvansa, painua maan alle. Niin suuri oli tuskan riemu ja hekkuma hänessä.

Tämä olikin toista kuin Kujeelan Matin soitto!

Myöskin Nalle oli toinen ja kehittyneempi, sillä hän oli jo paljon nähnyt maailmaa.

Hän oli jo melkein täysi Mesikämmen. Mutta samassa määrin kuin hänen voimansa, viisautensa ja taiteellinen kykynsä ynnä kypsyytensä olivat varttuneet, oli kasvanut myöskin hänen sydämensä salainen kaiho-mieli.

Mitä hän kaihosi? Mitä hän ikävöi? Vain tuuli, joka vapaana hongikossa vaeltaa, voi sen selittää.

Viulu ei soinut hänelle lapsen iloja eikä suruja enää, vaan hänen nuoren miehuutensa voimaa, tuskaa ja vangittua, hillittyä seikkailuhalua. Se kertoi hänelle kaukaisista maista, missä tummat jättiläismetsät ihmisjalan astumattomina humisivat, tuoksuivat tunteuttomat hedelmät ja jokainen kuluva tuokio oli kullankallis...

Ja taas kertoi se hänelle keväästä tuolla kaukana Suomen suurilla sydänmailla, missä virpi niin heleästi vihoitti, yö oli valkea kuin päivä ja päilyivät vuorten alla yksinäiset metsälammet...

Mutta ensin kertoi se hänelle suurista, häntä itseään suuremmista pedoista, joita vastaan hän kerran olisi tahtonut taistella,

tavata kerrankin vertaisensa, iskeä hänet maahan ja hänet musertaa . . .

Nalle parka! Hän ei tiennyt vielä, että kuninkaiden kohtalo on ikuinen yksinäisyys.

Usein nousi hän silloin majesteetillisesti mörähtäen seisomaan. Mutta ihmiset hänen ympärillään vain nauroivat hänelle ja riensivät hänen kahlevitjojaan entistä tiukemmalle kiinnittämään.

Miksi ei hän katkaissut niitä? Miksi ei hän temmaissut maasta irti tuota patsasta ja paiskannut tuonne hälisevään, irvistelevään kääpiöjoukkoon? Miksi ei hän hajoittanut koko telttaa ja rientänyt tuonne rajattomaan, rannattomaan vapauteen?

Hän ei uskaltanut. Hän pelkäsi, että piiska seuraisi häntä sinnekin, eikä hän tiennyt toisakseen, kuinka hän kykenisi enää tulemaan yksin toimeen kylmässä, autiossa maailmassa.

Lapsen-usko oli jo kadonnut häneltä. Hän ei luottanut enää kylliksi itseensä ja siksi oli hän muiden orja.

Hän oli jo liiaksi tottunut ihmisiin ja ihmisseuraan.

Myöskin oli hän jo liiaksi tottunut viinaan, musiikkiin ja makeisiin. Niillä, paljon enemmän kuin piiskalla ja kaulavitjoilla, oli ihmisheimo hänet orjuuttanut.

Hän lysähti murhemielisenä takaisin patsaansa juurelle. Ja hänen silmänsä saivat jälleen tuon himmeän, surullisen kiillon, joka on sammuvalla, hiiltyvällä kekäleellä... surun siitä, että hetket vierivät hukkaan, ja apean mielialan siitä, että hiiltyy ja sammuu, vaikka alla on vielä aivan tuores ja palamaton honganpinta.

Aina ei viulu kuitenkaan näin tuskallisia ja kaihomielisiä asioita hänen mieleensä muistutellut. Välistä voi se Nallenkin mielestä soida oikein somasti, hauskasti ja rattoisasti.

Varsinkin kun kiilusilmäiset, vaskivöiset, hopean- ja kullanhelyiset mustalaistytöt tempasivat käsiinsä räiskyvät kastanjetit ja tanssivat matolla jonkun oudon etelämaisen tanssin, kuuman kuin arojen hiekka, virtailivat myös soiton säveleet kuin tumma viini hänen sydämeensä.

Silloin rupesivat hänenkin jalkansa ihan itsestään soitontahtiin nykähtelemään.

Nallenkin olisi tehnyt mieli tanssia, mutta hän ei saanut. Vitjat epäsivät häneltä sen.

Nalle ei ymmärtänyt tuota kieltoa ollenkaan. Tosin eivät hänen kömpelöt koipensa olisi ehtineet ehkä noin nopeita askelia ottaa eikä hänen raskas, suomalainen verensä noin tulikuumana kiehua ja kihistä. Mutta miksi ei hän kuitenkin saanut yrittää?

Tiesihän Nalle, tunsihän Nalle, että hän juuri siten olisi voinut tuottaa suurinta iloa ihmisille.

Sitä, ettei hän ollenkaan saanut yrittää alalla, jota hän kuitenkin piti parhaanaan ja varsinaisenaan, piti Nalle suurimpana, verisimpänä vääryytenä, mitä hänelle mustalais-ten teltassa tapahtui. Siksi hän ynähtelikin tyytymättömästi, vaikka hän ei voinut estääkään käpäliään ainakin maassa maaten muiden iloon yhtymästä.

Mutta viheltää hän sai! Ja usein soiton kestäessä nousi hän istumaan ja vihelteli perästä kaikki soitontahdit.

Se oli viatonta huvia. Siitä olivat sekä yleisö että mustalaiset mielissään. Hänen isäntänsä nyykäytti päätään viulunkäyrän yli hänelle ystävällisesti ja mustalaistytöt oikein hihkuivat ihastuksesta.

Yleisön puolelta taas hänelle silloin satamalla satoi makeisia.

Myöskin Nalle oli mielissään jouduttuaan taas täten julkisen huomion esineeksi. Eikä hän hetken perästä enää muistanutkaan äskeisiä karvaita kaukomieliään, vaan unohtui nauttimaan nykyisyydestä ja niistä siedettävistä puolista, joita se kaikesta huolimatta tarjosi hänelle.

Näin kului hänen aikansa. Näin vierähtivät hänen viikkonsa mustalaisten parissa.

Mutta tulipa tuokioita, jolloin Nallekin joskus sai karkeloida kylläkseen. Se tapahtui silloin, kun mustalaiset olivat kylien ja kaupunkien läheisyydestä poistuneet ja pysyttäneet telttansa jollekin autiolla aholle synkän korven siimekseen, siellä rauhassa rahasaaliitaan laskeakseen ja niistä iloitakseen.

Silloin ei puuttunut riemua eikä remua.

Silloin sai Nallekin viinaa ja istua yhdessä muiden miesten kanssa. Silloin kävi soitto ja karkelo, leimusivat korkealle elämän juh-laliekit, paloivat punaisena viha, rakkaus ja mustasukkaisuus . . .

Mutta seuraavana aamuna alkoi harmaa, vaivaloinen vaeltaminen.

JOHTAJA CARUSELLI

Näin saapui Nalle mustalaisineen myös vihdoin Suomen pääkaupunkiin.

Mustalaiset pystyttivät telttansa Töölön tien varteen ja heillä oli täällä sama menestys kuin muuallakin. Rahaa suorastaan virtaili joukkueen päällikön taskuun. Menestys oli oikeastaan Nallen, mutta hänen ikuisiksi kohtalokseen taideniekkana jäikin vain

muita rikastuttaa ja itse pysyä köyhänä kuin kirkonrotta.

Pistäytyipä sinne myös kaupungissa tilapäisesti majailevan sirkuksen johtajakin näiden kilpailijainsa temppuja katsomaan.

Mustalaisista hän ei välittänyt ollenkaan. Mutta hän ihastui heti Nalleen, pyysi päällikön seuraavana päivänä puheilleen ja kysyi häneltä, mitä hän vaatisi elätistään.

— Kymmentuhatta, vastasi mustalainen silmää räpäyttämättä.

Johtaja luki hänelle heti rahat pöytään. Ja vaikka mustalainen oli aluksi luullut puljauttaneensa tuota korskeata herraa niin paljon kuin suinkin katsoi mahdolliseksi, meni hän matkaansa kuitenkin se kaivertava tunne sydänelässään, että hän tässä leikissä oli sittenkin tainnut lyhyemmän tikun vetää.

Nalle siirtyi samana päivänä uudelle omistajalleen.

Sirkus oli lähdössä kaupungista eikä Nallea muutenkaan olisi ehkä kannattanut enää näyttää siellä, sillä useimmat sirkuskävijät olivat jo uteliaisuudesta ohi menneen mustalaisten telttaan poikenneet.

Hänet pantiin sentähden vain aluksi häkkiin ja lastattiin muutamien päivien kuluttua muiden petojen, kimpsujen ja kampsujen kanssa laivaan, jonka oli määrä siirtää koko laitos Tukholmaan.

Mutta jo sieltä alkoi Nallen europolainen voittoretki.

Hänestä tuli heti yleisön suosikki, kuten kaikkialla muuallakin. Koskaan ei oltu nähty niin hauskaa, niin viisasta ja oppivaista karhua, ja mitä enemmän hän oppi ja osasi, sitä enemmän häneltä vaadittiin.

— Hän on nero, suoranainen nero! oli johtajan tapa sanoa kesyttäjäherralle, käsiään hyvästä kaupastaan hykerrellen. Hän oppii mitä tahansa. Koettakaapas keksiä taas jotakin uutta ensi kerraksi.

Ja kesyttäjäherra teki parastaan. Hän tiesi oman paikkansa ja palkkansa olevan kysymyksessä.

Nyt vasta oppi Nalle oikein tietämään, mitä suurvaltoja maailmassa taide, yleisö ja arvostelijat olivat.

— Minun taiteeni, minun taiteeni! hokivat sirkustaiteilijat alituisesti toisilleen. Ja

mitä huonompia ja kelvottomampia sitä useammin ja äänekkäämmin kaikui tuo sana heidän huuliltaan.

'Minun taiteeni' vaati niin ja 'minun taiteeni' vaati näin. Mutta myös yleisöllä oli omat vaatimuksensa ja niiden edestä oli itse taiteenkin väistyttävä.

— Minä veisaan viisi teidän taiteestanne! ärjyi johtaja. Minä kysyn, kuka teille palkan maksaa. Minä! Ja mistä minulle rahat juoksevat? Yleisöltä! Menetelkää siisen vaatimusten mukaisesti.

Se oli selvää puhetta, jonka sirkustaiteilijatkin hyvin ymmärsivät. Nuristen ja nuristen taipuivat he johtajan tahtoon siinäkin, missä heidän taiteellinen omatuntonsa vahvasti penäsi vastaan. Mutta seuraavana päivänä alkoi uudelleen saman riidan rapina.

Taiteen ja yleisön välillä olivat sanomalehdet ja niiden arvostelijat.

Heitä kohdeltiin suurella kunnioituksella. He esiintyivät yleisön täysvaltaisina edustajina.

Kansan ääni he tosin eivät olleet, sillä se kaikui vapaana ja valloillaan sirkuksen pit-

kiltä penkkiriveiltä katosta lattiaan. Mutta he olivat kansan tahto, kuten kansan valtuuttamat eduskunnat ja parlamentit ovat, jopa usein tuon tahdon toteuttajiakin, kuten hallitukset ja ministeriöt. Näin oli sekä lakiasäätävä että toimeenpaneva valta heidän kässissään.

Mutta heidänkin yläpuolellaan oli aina yleisö? Hekin olivat siitä riippuvaisia ja heidänkin paikkansa ja palkkansa olivat vaarassa, jos he uskalsivat uhmata yleistä mielihetkeä.

Heidän tahtonsa oli kansan tahto vain sikäli kuin se toimi kansan tahdon mukaisesti.

Muuten he olivat kurjia raadollisia kuolevaisia niinkuin kaikki muutkin eikä kukaan heistä sen enempää välittänyt. Sillä yksilönä he vain harvoin olivat muita merkittävämpiä.

Nalle ei tosin joutunut mihinkään suoranaisiin tekemisiin heidän kanssaan, sillä hän oli siinä onnellisessa asemassa, että hän ei lukeutunut eikä hänen tarvinnut lukea sanomaleh-

tiä. Mutta hänellä oli arvostelijansa häneläkin ja kylläkin vaikutusvaltainen siinä piirissä, josta nyt hänenkin paikkansa ja palkkansa riippui.

Se oli kesyttäjäherra, hänen harjoitusmestarinsa, jonka kädestä ei piiska poistunut milloinkaan.

Hänen nimensä oli professori.

Nalle oppi hänet pian kaikista muista erottamaan, sillä niiden luku oli legio ja hän voi häkkinsä raosta nähdä kaikki heidät.

Siellä oli hevosprofessorit ja leijonaprofessorit, koiraprofessorit ja marakattiprofessorit. Kullakin niistä oli pitkä piiska kädessä ja kaikki ne olivat yhtä ylpeät ammatistaan.

Se oli ikäänkuin jonkunlainen eläinten yliopisto tai taide-akatemia.

Heidän tehtävänsä oli opettaa taiteen vaatimuksia kasvateilleen. Johtaja piti kylä huolen yleisön vaatimuksista.

Täällä sai Nalle oppia taiteen aakkoset ja ylimalkaan sen vähän tietopuolisen sivistyksen, jota hän sittemmin yhtä paljon suri ja vihasi kuin hän aluksi oli onnellinen ja yl-

peä siitä. Vaikea oli saada päähän sitä, vielä vaikeampi siitä vapautua.

Taide vaati ensiksikin, että oli oma alku-peräinen luontonsa tyystin unohdettava.

Nalle oli tosin liian paksupäinen tajutakseen, mitä kaikkea tällä tarkoitettiin, mutta sen verran hän ymmärsi, ettei hänen suinkaan sopinut olla se, mikä oli, vaan jotakin muuta, paljon hienompaa ja korkeampaa.

Se oli Nallen mielestä päivän selvää, varsinkin apinoihin ja marakatteihin nähden.

Itse hän sensijaan oli jo kyllin hieno ja korkea omasta mielestään. Hän vaati itselleen poikkeus-asemaa, jota hänen professorinsa ei mitenkään tahtonut sallia hänelle. Silloin viuhui piiska jälleen ja Nalle sai tuntea pian omassa turkissaan, että taiteessa oli sääntöjä, mutta ei mitään poikkeuksia.

— Hän on laiska, hän ei viitsi, valitti professori usein tuskissaan johtajalle. Kyllä hänellä lahjoja on, mutta hänellä on harvinaisen uppiniskainen luonnonlaatu.

— Mutta hän on yleisön suosikki! kiivahti johtaja hänelle. Siksi hän on myös

minun suosikkini ja teidän on siitä osviittaa otettava.

— Mutta hän ei opi mitään, hän ei opi mitään kunnollisesti, päivitteli professori. Siksi hän ei tule koskaan mitään kunnollisesti tietämään eikä taitamaan.

— Hän on sunnuntailapsi, lausui johtaja tyyntytellen häntä. Hänen ei tarvitse tietää eikä taitaa mitään. Hän saa tehdä, mitä hän tahtoo, ja yleisö on kuitenkin tyytyväinen.

— Hän menee hukkaan! huusi professori epätoivoissaan. Nuorena on vitsa väännettävä. Jos hän ei jo alussa paranna tapojaan, saa hän katua kaiken ikänsä sitä.

— Nerolla on neron oikeudet, virkahti johtaja, luoden haaveellisen katseen korkeuteen. Hän on lahja kaiken hyvän antajalta. Hänet on otettava vastaan nöyryydellä ja kiitollisuudella eikä pikkumaisella, ahdashenkisellä arvostelulla!

Ja omasta puolestaan hän ilmoitti olevansa onnellinen, että hänellä kerrankin oli laitoksessaan joku sellainen, jolla oli 'kipinä'. Sillä 'kipinä', se oli kaikki kaikessa! Hänelle

oli leikkiä se, mikä muille työtä, eikä häneen nähden sopinut turhasta rikkiviisastella.

Kenellä kerran oli 'kipinä', hän ei voinut sitä koskaan kadottaa.

Hän katsoi, että hänellä itselläänkin oli kerran ollut 'kipinä' ja oli vieläkin, vaikka se nyt riksuttikin tuolla syvällä tärkätyn frakkipaidan ja timanttisten rintanappien alla. Mutta se oli siellä kuitenkin ja se kohoitti hänet hänen omissa silmissään kokonaan yläpuolelle jokapäiväistä ympäristöön.

Hän oli ollut vain tavallinen voimistelija ja hevostaiteilija aikoinaan. Mutta sitten oli hän äkkiä oivaltanut oman sisällisen kutsumuksensa ja ruvennut ilveilijäksi.

Hän oli ollut hyvä ilveilijä.

Hänkin oli ollut yleisön lemmikki ja siksi katsoi hän sitä yhä vieläkin jokaisen kunnan taiteilijan ensimmäiseksi tunnusmerkiksi.

— Yleisö on aina oikeassa, oli hänen tapansa sanoa. Arvostelijat voivat vielä erehtyä, mutta ei yleisö. Se painaisee vain peukalollaan... näin, ja tuntee heti, missä on 'kipinää'.

Hän oli ollut sangen hoikka ja siro poika siihen aikaan. Nyt oli hän pyöreävatsainen, kaljupäinen, kaksileukainen ilmiö, viikset vahatut, neilikka napinlävessä, ja kasvoilla huolestuneen, täsmällisen liikemiehen ilme, jolla on aina kiire ja aina jotakin tavatonta, elämän ja kuoleman tärkeää toimittamista.

— Kova välttämättömyys, ahtaat aineelliset olosuhteet! oli hänen tapansa myös huohdella alammaisilleen. Ne pakottivat minut sitten johtajaksi siirtymään. Minun täytyi uhrautua. Mutta, jumalan kiitos, minä en nykyisestä asemastani huolimatta toki koskaan ole antautunut aineen orjuuteen enkä voinut unohtaa omaa sisällistä kutsu-
mustani.

Hän esiintyi itse enää vain harvoin ja silloinkin vain taidersastajana, jonkun oikein jalorotuisen hevosen selässä, joka jo sellaisenaankin oli nähtävyyks. Teki sen vain ikäänkuin leikin päältä ja muistuttaakseen vanhoille ihailijoilleen, että hän vielä oli olemassa ja että hänessä vielä eli entinen taiteilija.

Silloin oli sirkuksessa juhlahetki. Silloin kokoontui koko sen henkilökunta klov-

neista ja rekkitaiteilijoista viimeiseen balettiansijattareen ja juoksupoikaan saakka sen oven eteen, josta hänen piti tulla esille, ja pitkät, marskisauvaiset airueet kuuluttivat korkealla äänellä:

— Johtaja Caruselli esiintyy!

Ja johtaja Caruselli ratsasti esille hymyilevänä, onnellisena ja eleganttina välkkyvässä silinterissään, tervehtien oikeaan ja vasempaan, paljastaen kaljua päälakeaan ja jo edeltäpäin valmiina yleisön suosion myrskyjä vastaan ottamaan.

Niitä ei häneltä koskaan puuttunutkaan.

Vanhojen ihailijainsa mielestä hän oli yhä vieläkin ennallaan, ja yhä vieläkin sama säteilevä, voittamaton Caruselli, joka hän oli neljäkymmentä vuotta sitten ollut. Herrat taputtivat hänelle siksi, että he muistivat hänen klowni-aikansa, ja nuoret naiset siksi, että heidän äitinsä ja iso-äitinsä olivat samoin hänelle taputtaneet.

Enimmän ihastuneita olivat itse sirkustaiteilijat. He eivät voineet kyllin äänekäästi ilmaista ylitsevuotavaa ihastustaan ja

hurmaustaan, joka oli sitä vilpittömämpää, mitä enemmän heidän paikkansa ja palkkansa oli kysymyksessä.

Mutta syrjässä he sylkäisivät ja kuiskasivat toisilleen:

— Vanha variksenpelätys! Jos hän ei olisi meidän johtajamme, olisin minä nyt varmasti viheltänyt.

Ja toiset lisäsivät:

— Että hän vielä viitsii kuvatella! Hän, joka ei tiedä taiteen vaatimuksista enempää kuin sika hopealusikasta!

Viime vuosina oli yleisö kuitenkin alkanut osoittaa huomattavaa kylmentymistä.

Vanha Caruselli huomasi sen kyllä, vaikka hän ei ollut sitä huomaavinaan. Sanomalehdet eivät maininneet enää joka kerta erikseen hänen esiintymisestään, ja jos mainitsivatkin, tekivät sen kylmästi ja välinpitämättömästi. Täytyi palkata maksettuja kätentaputtajia aina taajempaan yleisön joukkoon, varsinkin parvekkeelle, joka ei koskaan osannut oikeata sopivaisuutta noudattaa, eivätkä ensi rivienkään istujat viitsineet enää

muuta kuin kerran pari heikosti käsiään läiskäyttää, huolimatta hänen monista uudistetuista tervehdyksistään.

Kaikki tuo katkeroitti vanhan Carusellin mieltä ja olisi varmaankin ollut omiaan saattamaan hänen harvat hapsensa murheel-la hautaan, jos hänellä olisi ollut niitä ja ellei hän olisi yksinäisinä hetkinään lohduttunut sillä, että yleisön maku silminnähtävästi oli huonontunut.

Mutta sekin oli sangen heikko lohdutus! Sillä olihan yleisö toiselta puolen aina oikeassa.

Nalle tuli hänen avukseen.

Hän oli huomannut heti kotkansilmällä, mikä aarre Nalle hänelle tulisi olemaan. Mutta vasta lähemmin Nalleen tutustuttuaan hän tuli täysin vakuutetuksi siitä, että juuri Nalle oli luotu hänen laskevan tähtensä nostajaksi, hänen vanhuutensa valoksi ja silmäteräksi.

Hänelle pälkähti päähän nerokas tuuma opettaa Nalle ottamaan ratsas-askeleita sekä kantamaan miestä ja satulaa.

Itsellään ei hänellä luonnollisesti ollut aikaa siihen. Karkeamman, alustavan työn sai professori tehtäväkseen.

Professorilla ei ollut 'kipinää'.

Hän oli muuten tuiki vilpitön mies ja tunnollinen ammatissaan. Mutta hän ei ymmärtänyt muuta opetustapaa kuin piiskan ja oli aina valmis pienentämään Nallen ruoka-annoksia, jos tämä jollakin muotoa oli itsepin-taista luonnonlaatuaan osoittanut.

Nalle puolestaan ei tahtonut ollenkaan taipua tähän opetustapaan. Myöskään ei hän voinut koskaan tottua oikein opettajansa, luisevan, pitkäkaulaisen kuikkanan kimeään ääneen, jolla tämä jakoi lyhyitä, täsmällisiä määräyksiään.

Hän oli ennen menestyksellä toiminut leijonankesyttäjänä. Mutta tässä hän tapasikin sellaisen tahkon, että kaikki hänen entiset, koetellut keinonsa osoittautuivat riittämättömiksi.

— Ennen minä kesytän sata Afrikan leijonaa kuin tuon yhden suomalaisen lautapään! ähkyi hän usein hiessäpäin. Ja kuitenkin minä näen, että hän ymmärtää kyllä,

mitä minä tarkoitan. Hän vain on niin juupelin itsepäinen!

Johtaja kävi joka päivä hänen tuloksiaan tarkastamassa. Ja joka kerta sai harjoitusmestari kuulla kunniansa.

— Teillä ei ole 'kipinää', moitiskeli hän tyytymättömänä. Te ette ymmärrä eläimiä. Te ette osaa asettua heidän kannalleen. Te ette näe salamantavoin suorastaan heidän sydämeensä. Nero sensijaan...

Professori oli niin usein kuullut häneltä, ettei hän ollut mikään nero, että hän ojensi piiskansa hänelle kärsimättömänä.

— Herra johtaja on hyvä ja koettaa itse, sanoi hän. Minun vähäpätöinen kykyni näkyy olevan tuiki tarpeeton tässä.

— Sitä en sano, koetti johtaja häntä lepyttää. Mutta Nalle on jalokivi, todellinen jalokivi, tosin hijomaton vielä, mutta kuitenkin smaragdi, joka on kerran halki maailman säteilevä. Ei sovi lyödä rikki sellaista halikonuijalla...

— Sen kalloon ei saa oppia nuijallakaan, huokasi professori.

— Siellä on jo oppia tarpeeksi, väitti johtaja. Täytyy vain herättää hänessä harrastusta ja kunnianhimoa . . . Nalle! Katsokaas, hän tottelee heti minua.

Ja johtaja antoi pienen näytetunnin.

Nalle totteli häntä mielellään, sillä johtaja ei koskaan käyttänyt piiskaa ja sitäpaitsi hän piti tämän syvästä basso-äänestä, joka jossakin määrin muistutti hänen omaansa. Ikäänkuin professorin kiusaksi hän silloin taisi paljon semmoistakin, jota ei kukaan ollut hänelle ikinä opettanut.

— Siinä se on! virkahti johtaja mielisään näytetuntinsa lopetettuaan. Vain nerot voivat neroja ymmärtää. Nero on kuin majakka merellä. Minnepäin se vain kääntääkin heijastajansa, siellä loistaa se kirkkaammin kuin tuhannet öljytuijut.

— Öljytuijulla herra Caruselli tarkoittaa arvattavasti minua? kysyi professori, kapean kaulan suonet vihasta pullistuneina.

— Sitä en ole sanonut, väitti johtaja, taputtaen häntä olalle hyväntahtoisesti. Minä olen sanonut vain, että teiltä puuttuu yhtä ja toista tuolta noin . . . ja ennen kaikkea jota-

kin, joka olisi välttämätöntä teidän ammatil-
lenne.

Ja samalla osoitti hän sormellaan aivan selvästi professorin päänuppia.

— Herra johtaja väittää, että minä en ymmärrä ammattiani! kiljui professori. Minä, minä, minä, joka . . .

— Te ette ymmärrä ihmisiä ettekä eläimiä! huusi johtaja, hänkin vuorostaan kimmastuen. Te ette ymmärrä, että te i d ä n on heitä ymmärrettävä eikä h e i d ä n teitä. Te ette ymmärrä, että te ette ymmärrä mitään, pässinpää! Siinä se! Kuka te olette? Mitä te tahdotte? Kuka teille palkan maksaa? Noh? Tjah! Oletteko nyt tyytyväinen.

Tämä jokapäiväinen riita meni niin pitkälle, että professori kerran täydellä todella asetti johtajan valittavaksi, kumman hän mieluummin tahtoi pysyttää palveluksessaan, hänet vai Nallen.

Johtaja valitsi empimättä Nallen.

— Menkää, menkää, menkää! komensi hän kiukkuisesti kansliahuoneensa ovea osoittaen. Tuollaisia nälkätaiteilijoita saan minä milloin hyvänsä ja mistä hyvänsä.

Mutta sellaista Nallea minä en saa rahallakaan.

Johtaja otti nyt itse hoitoonsa hänet. Ja Nalle oppi nyt muutamissa päivissä enemmän kuin hän ennen oli oppinut viikoissa. Johtajalla oli kaikki syy olla ylpeä sekä hänestä että omasta opetustaidostaan.

Sellainen hän oli ja sellaisena hän pysyi. Hyvällä sai hänet mihin tahansa, mutta pahalla ei edes jäsentäkään hievauttamaan.

KUNNIAN KUKKULOILLA

Se oli suuri juhlapäivä koko sirkukselle, jolloin Nalle ensi kerran esiintyi ja jolloin kaikissa Tukholman sanomalehdissä oli luetavana tuumanpaksuisilla kirjaimilla:

Nalle, Suomen Karhu. Ohjaa itse Herra Tirehtööri Caruselli. Hämmästyttävää! Ennen kuulumatonta!

Vanha Caruselli oli jo ennakolta hyvin valmistanut yleisönsä taitavalla reklaaminteolla ja uteliaisuutta herättävillä pikku-uutisilla. Tiedettiin, että jotakin tavatonta oli tulossa, mutta ei tiedetty mitä. Sirkus täyttyi sinä iltana ylimääräisiä paikkojaan myöten.

Jotkut arvelivat, että entinen klowni oli johtajassa saanut voiton ja hän ruvennut vanhoilla päivillään hulluttelemaan. Toiset hymähtelivät vain viisaan näköisinä ikäänkuin olisivat jotakin tietäneet, vaikka eivät tietäneetkään mitään, ja kolmannet taas olivat valmiit lyömään vetoa siitä, että vanha Caruselli oli antautunut musiikin alalle.

— Saattepa nähdä, että se on niin, väitativät he vilkkaasti, saattepa nähdä! Hän lyö rumpua ja karhu tanssii. Siitä tulee hyvin hullunkurista.

Ohjelman muut numerot eivät herättäneet mitään erikoista huomiota. Kaikki odottivat vain kärsimättömästi illan suurta loppupamausta.

Vihdoin soitti musiikki fanfaarin ja alotti sitten erästä marssintahtia, jonka mukaan taideratsastajien oli tapana esiintyä.

Yleisön jännitys kohosi äärimmilleen.

Mutta sieltä ratsastikin samalla esiin itse johtaja Caruselli yhtä hymyilevänä, häikäisevänä ja elegantina kuin ennenkin, välkkyvää silinteriään kohotellen, kaljua päälakeaan paljastellen ja tervehtien tuttuja ja tuntemattomia oikeaan ja vasempaan.

Se ero vain, että hän tällä kertaa ratsasti karhun selässä.

Hän ratsasti! Hän ratsasti todellakin karhun selässä! Ja karhu totteli häntä todellakin, otti kaikki laukat, juoksut ja askeleet aivan oikeassa tahdintempossa kertaa-kaan hairahtumatta!

Tällä kertaa ei tarvittu mitään palkattuja kättentaputtajia. Yleisön innostus oli rajaton! Kaikki nousivat paikoiltaan, huusivat ja huitoivat nenäliinoja, heittelivät vielä kukkiakin ensi penkeiltä, aitioista ja parvekkeelta.

Kukkaissateen oli vanha Caruselli tosin itse varmuuden vuoksi ennakolta järjestänyt.

Kuningas itse kurkisti esille aitioistaan ja otti osaa kättentaputuksiin.

Nalle pysähtyi ja tervehti häntä. Ja jäl-

leen jymisi koko sirkusrakennus hurjista, raivokkaista suosion-osoituksista.

Myöhemmin illalla oli hänellä onni tulla myös esitellyksi kuninkaalle ja hänen perheelleen, jotka eivät voineet kyllin kehua johtaja Carusellia ja hänen uutta kasvattiaan.

Kuninkaantytär itse ojensi Nallelle makeisia omasta silkipussistaan, joka oli kullalla ja päärlyillä kirjaeltu.

— Teillä on tästälähtien oleva oikeus kutsua laitostanne minun omaksi Kuninkaalliseksi sirkuksekseni, lausui kuningas armollisesti, ojentaen samalla oman hopeisen nuuskarasiansa syvään kumartuneelle johtajalle. Minä näen, että te olette nero kaikkien sirkustaiteilijain seassa.

— Teidän majesteettinne, teidän majesteettinne . . ., sopersi vanha johtaja liikuttuna. Mitä minä olen aina sanonut? Minä olen sanonut, että vain nerot voivat neroja ymmärtää.

Se ilta oli onnellisin johtaja Carusellin koko elämässä.

N y t h ä n se oli, n y t h ä n se oli niinkuin sen ollakin piti taas! N o i n h a n se oli

ennenkin ollut, noinhan hän oli ennenkin maailman mahtavien kanssa keskustellut, noin oli suosion ukkonen jylissyt hänen ympärillään ja noin oli suuri yleisö hänet ennenkin ymmärtänyt.

Sinä iltana vanha Caruselli itki. Hän halasi Nallea kaulasta ja puheli sekavia sanoja kesken nyyhkytyksiensä.

— Poikani, rakas poikani! kuultiin hänen huudahtelewan omalla italialaisella äidinkielellään. *C a r o m i o, c a r o m i o!* Sinä minun vanhuuteni valo! Sinä minun turvani ja tukeni! . . . Mitä voisin minä tehdä sinulle? Kuinka palkita sinua? Annan sieluni sinulle, annan henkeni ja vereni! . . . Elän uudelleen sinussa, näen oman neroni sinussa . . . Kuljet kohti loistavaa tulevaisuutta . . . Mikä olen minä sinun edessäsi? Heinä, joka tulee heitetään! Halveksi minua, pure minua, polje minua, mutta älä koskaan eroa minusta! . . .

Näin nyyhkytti vanha Caruselli ja kaikki sirkustaiteilijat seisoivat hartaina hänen ympärillään. Tällä kertaa olikin heidän hartautensa aivan vilpitön, sillä samalla kuin heidän

johtajaansa oli näin suuri ja odottamaton onni kohdannut, oli kohonnut myös heidän oma arvonsa ja he voivat tästä lähtien nimitää itseään 'Hänen Majesteettinsa omiksi Kuninkaallisiksi Ruotsalaisiksi sirkustaiteilijoiksi!'

Seuraavana päivänä sisälsivät sanomalehdet pitkiä selontekoja tästä merkellisestä näytännöstä ja johtaja Carusellin nimi oli kaikkien huulilla. Mutta Nallekaan ei jäänyt tästä yleisestä suosionosoitusten tulvasta osattomaksi. Julkinen mielipide nimitti hänet Suomen kansalliskarhuksi ja sillä nimellä hänet sittemmin tunnettiin ensin vanhassa, mutta myöhemmin myös uudessa maailmassa.

Nallesta itsestään oli samantekevää, nimittivät ne sitten häntä miksi tahansa. Hän tunsikin vain koneellisesti täyttävänsä jotakin itseään korkeampaa tehtävää, jota hän ei ollut itse määrännyt itselleen, jonka suhteen hänellä ei ollut koskaan ollut mitään vaalinvaltaa, vaan joka oli syntynyt hänen keralaan niinkuin se oli kerran kuolevakin.

Hän oli todellinen taiteilija.

VANHA MESIKÄMMEN

Nalle harmeni voitoissa ja laakereissa.

Hänen turkkinsa hallavoitui yhä enemmän, hänen koipensa alkoivat kangistua ja hänen päänsä kävi päivä päivältä aina suu-remmaksi ja raskaammaksi. Joskus pelkäsi hän sen suorastaan putoavan omista nikamistaan.

Vielä oli hänellä kuitenkin yhdeksän miehen voimat kummassakin käpälässään. Vielä kuuli hänen korvansa herkästi tanssin ja marssin tahdit, vielä taisi hän kaikki temput, jotka hän oli oppinut nuoruudessaan, eikä hänen taituruutensa ollut koskaan ennen ollut näin korkealla.

Mutta hän ei oppinut enää mitään uutta. Hän taisi vain sen, minkä hän oli oppinut nuoruudessaan.

Hänellä ei ollut mitään työn-iloa tai kunnianhimoa enää. Hän ei mitenkään olisi viitsinyt enää näyttää muille taitojaan. Hänelle olisi jo aivan hyvin riittänyt se tieto ja tunto, että ne olivat olemassa, millä hetkellä hyvänsä hän tahtoi ottaa ne esille.

Hänen ympäristönsä tuomio ja arvostelu olivat hänelle jo yhdentekeviä. Hän oli käynyt niin välinpitämättömäksi jo omasta arvostaankin, että hän salli pässin ratsastaa selässään ja pienten simpansipentujen riippua kiinni takavilloistaan.

Miksi en sallisi heidän leikkiä kanssani? tuumi Nalle. Tiedänhän minä, että jos tah-

toisin, voisin yhdellä kypälänkäänteellä murskata heidät.

Mutta miksi sen tekisin? En viitsi, ei kannata! He ovat liian vähäpätöisiä. Minä vain aateloisin heidät kuningas-iskullani.

Nalle oli sanalla sanoen väsynyt. Ja oli hänellä muutakin syytä tuntea itsensä yksinäiseksi ja ylenkatseelliseksi.

Vanha johtaja Caruselli oli kuollut jo am-moin ja hänen poikansa perinyt niin sirkuk-sen kuin Nallen että muunkin huoneenhalli-tuksen. Hänen kanssaan oli uusi aika koit-tunut myös sirkukseen. Ei välitetty enää niin paljon jalosta ratsastustaidosta. Painijat olivat nyt pääasiana.

Nalle oli yhä edelleen yleisön suosiossa, mutta hän ei ollut mikään vetovoima enää. Kaikki tunsivat hänet ja hänen tempunsa jo ulkoa, olipa sellaisia, jotka uskalsivat jo haukotella hänen esiintyessään.

Totta oli, että hän itse haukotteli vielä enemmän. Häntä ikävystytti! Mutta, hä-nestä tarttui tuo ikävystymisen tunne myös yleisöön, eikä nuori johtaja ollut koskaan hä-neen tyytyväinen.

— Meidän täytyy saada uusi Nalle tähän laitokseen! sanoi hän pahantuulisen näköisenä eräälle harjoitusprofessorille, kun Nalle taas oli tehnyt tempunsa tavallista välinpitämättömämmin. Tämä alkaa horista hönkiin jo.

Harjoitusprofessori, joka oli vanhan Carusellin ajoilta ja jolla oli entinen pyhä kunnioitus Nallea kohtaan, avasi silmänsä selkoselälleen.

— Uusi Nalle! ihmetteli hän. Sellaisia ei vain kasvakaan joka kuusen oksalla. Nalle ei olekaan mikään tavallinen karhu, Nalle on nero! Teidän autuas isänne, luvalla sanoen . . .

— Minun autuas isäni, luvalla sanoen, tiuskasi nuori Caruselli luoden ankaran ja läpitunkevan katseen häneen, piti palveluksessaan paljon vanhaa rojua, josta meidän on aika vähitellen vapautua. Ainakin on hänen esiinnyttävä harvemmin kuin ennen. Hän suorastaan tarvelee meidän ohjelmaamme.

— Hän on kuitenkin talon vanha ja uskollinen palvelija, uskalsi harjoitusprofessori

vaatimattomasti huomauttaa, samalla ajatellen surumielisesti omaa tulevaista kohtaloaan.

— Mutta yleisö vaatii uutta, joka päivä uutta! kivahti nuori herra hänelle. Me emme elä vanhalla, olkoon se sitten kuinka kunioitettavaa ja uskollista tahansa. Me kuolemme nälkään. Vai otatteko te opettaaksenne Nallelle uusia temppuja?

Ei, sitä ei harjoitusprofessorikaan uskaltanut ottaa osalleen.

— Siinäpä se! virkahti nuori Caruselli voitollisesti. Te ette itsekään usko siihen. Te näette, meidän on hankittava uusi Nalle.

Toistaiseksi tyydyttiin kuitenkin vain siihen, että Nallen oli harvemmin esiinnyttävä.

Nallella oli nyt kyllin aikaa maata häkissä, ajatella ja uneksia. Ja koska uni olikin jo paras nautinto hänelle, makasi hän silmät kiinni päivät pitkät, niin että monta kertaa katsottiin jo kuolleeksi häntä. Mutta hän eli kyllä! Hänen sielunsa oli vain kääntynyt niin sisäänpäin, ettei ulkomaailman pauhu ja touhu häneen ulottunut.

Mitä hän uneksi, mitä hän ajatteli sitten?

Kukaan hänen ympärillään ei sitä ymmärtänyt. Vain joskus yön pimeydessä, kun hän piti pitkiä yksinpuheluja itselleen, kuulivat muut eläimet kummakseen hänen haastelevan vapaudesta, jota hänellä ei ollut koskaan ollut, ja onnesta, joka ei ollut koskaan koittava hänelle.

Näin hän haastoi:

”Minä olen Mesikämmen, metsän kuningas.

Ei ole minulla vertaistani korven kuljoiden seassa. Kun ärjähdän, kaikki peljestyvät. Kun lyön kämmeniäni, korpi kajahtelee. Voin vieläkin kiskoa juurikkaan suosta ja heittää sen kymmeniä syliä ryteikköön.

Mutta minä olen jo vanha ja tunnen loppuni lähestyvän.

Halajan takaisin sammaleisille sijoilleni. Ei ole minun kotini täällä, vaan tuolla siintävän salon sisässä, keskellä autioita, jyliseviä vaaroja seisoo Ilvolan tupa ja siellä asuvat minun ystäväni ja toverini.

Siellä tahdon minä istua päässä pitkän pöytälaudan, hyvät kuomani Hukka ja Kettu Repolainen vierelläni, kaataa sarkkani täy-

teen hopean-helmeilevää nestettä ja kertoa ajoista, jotka olivat ennen meitä, ja tapauksista, joita vasta meidän jälkeentulevaisemme tulevat näkemään. Sillä ei ole kaikki niinkuin oli ennen ja paljon on muuttuva siitä, mitä nyt näemme edessämme.

Tahdon puhua heidän kanssaan myös elämän tarkoituksesta, jota en ymmärrä, ja kohdalon pilvistä ja päivänpaisteesta, jotka kulkevat meidän päämme päällä.

Olen niin vanha, etten tajua edes oman elämäni tarkoitusta, ellei se riitä, että olen koettanut nauttia siitä niin paljon kuin suinkin ja maksaa jokaisen nautinnon yhtä suurella kärsimyksellä.

Mutta minä en tahdo kärsiä enää. Ja siitäkin huomaa minä loppuni lähestyvän.

Halajan tavata kuun ukon ja haastella hänen kanssaan, nähdä puiden puhkeavan lehteen ja jälleen kellastuvan, siksi kuin en viitsi tuotakaan enää, vaan paneudun pitkälteni hallavapartaisen kuusen alle.

Tahdon korkeaan kotiini, iloiseen avaraan, taivaskatteiseen Ilvolaani.

Siellä ei kynnys kysele, kuka olen, eikä

veräjä vaadi minua tilille elämänvaiheistani. Siellä riittää, että olen mesikämmen, metsän kuningas.

Siellä surma minua vastaan suolla hiihtököön, siellä tauti minut talvitiellä kohdatkoon. Sinis siellä minut valkea vitilumi peittääköön, kunis heräjän lemuaviin lehtoihin Tuonen tuollapuolen.

Siellä on Manan eukko tarjoava minulle tuopin tuoreinta koivunmahlaa.

Siellä pääsen myös kerran painajaisistani. Tuosta, joka tulee yöllä minun ylitseni, niin että ääneen ärjähtelen ja olen juoksevinani kuin hengen edestä, mutta en saa sitä eksytetyksi, se seuraa kantapäillä, olen kuulevinani jo sen lämpimän läähätyksen korvisani.

Tiedänhän minä, ettei siellä ole ketään. Käännyn ympäri ja kuulen vain oman sydämeni raskaan jyskytyksen.

Kuka se on? Mitä se on? Pelkään, että sen nimi on P i m e y s ja että koetan turhaan paeta sitä.

Siitäkin huomaan minä loppuni lähestyvän.“

VAPAUS

Niin koitti kerrankin se suuri hetki! Niin katkaisi vihdoinkin kahleensa vanha Mesikämmen ja osoitti, että hän todellakin oli metsän kuningas.

Hän itsekään olisi tuskin uskonut enää, sillä hänkin oli jo ruvennut epäilemään omia voimiaan. Mutta se onnistui kuitenkin, onnistui kuoleman uhallakin!

Se tapahtui silloin, kun Nalle ensimmäisen kerran elämässään tapasi itsensä arvoisen vastustajan. Ja se tapahtui kaukana eteläisissä maissa, missä ihmiset ovat raaempia ja julmempia kuin täällä ja missä julki-set eläintaistelut vielä ovat sallittuja.

Nuori johtaja Caruselli oli lopullisesti ikävystynyt Nalleen ja tehnyt totta uhkauksestaan. Hän oli hankkinut uuden Nallen.

Se oli suuri, harmaa, amerikalainen kontio, paljon suurempi Nallea, tuotu tuoreine voimineen suorastaan aarniometsien syvyydestä.

Hänet oli valittu Nallen pyöveliksi.

Nuori Caruselli oli katsonut tämän parhaaksi tavaksi raivata tieltä hänet. Hän tahtoi hyötyä Nallesta vielä kuolemassa niin paljon kuin mahdollista.

Pääsylippujen hinnat olivat kymmenkertaiksi korotetut. Sirkus oli täynnä vilkkaita, äänekkäitä, tumma-ihoisia ihmisiä, jotka huusivat ja hälisivät tavatonta näytelmää odotellessaan. Että yleisön jännitys olisi vielä suurempi, ei ollut edes häkkiä areenan ympärille pystytetty, vaan kumpikin

peto kiinnitetty vain vankoilla rautavitjoilla kahteen patsaaseen vastapäätä toisiaan, mutta niin pitkän välimatkan päähän, että he eivät heti pääsisi toisiaan raatelemaan, ainoastaan jakelemaan aluksi potkuja ja korvapuusteja.

Sitten oli määrä oikealla hetkellä höllentää vitjoja. Mutta näytännön täytyi kestää jonkun aikaa, jos mieli yleisön saada täysi nautinto rahoistaan.

Nalle suuttui heti, kun hän näki vastustajansa.

Hän ymmärsi kyllä, että se oli siihen tuotu hänen kiusakseen, vaikka hän ei vielä tajunnut täyttä totuutta eikä koko tilaisuuden kaameaa tarkoitusta. Ja häntä harmitti, että tuo oli tuotu siihen juuri nyt, kun hän itse oli vanha ja väsynyt eikä enää entisissä roveissaan.

Häntä suututti niin, että kumea mörähdyks pääsi hänen kurkustaan. Kuitenkin päätti hän aluksi pysyä niin tyynenä kuin mahdollista.

Toinen kontio tuli heti kahdella jalalla möristen häntä kohden niin pitkälle kuin vit-

jat ylettivät, ja kun ei päässyt pitemmälle, karjui, raivostui ja kalisteli kahleitaan.

Nalle odotti sillä aikaa, mitä tuleman piti, ja istui rauhallisena patsaansa juurella.

Oli mahdoton saada siitä liikkeelle häntä. Koetettiin piiskaa, koetettiin terävää piikkiäkin. Nalle vain ei liikahtanutkaan. Mutta jokainen hänen hermonsa oli jännitetty ja hänen jäsenensä nytkähtelivät suonenvedon tapaisesti.

Hän alkoi ymmärtää. Hän alkoi tajuta, että oli tarkoitus syöstä hänet tuon hurjistuneen jättiläisen suuhun, joka jo kaukaa katsoen näytti häntä niin paljon suuremmalta ja väkevämmältä. Mutta hän päätti myödenkinsä kalliista ja osoittaa vielä vanhoillaankin, ettei häntä saatu pilkata turhaan eikä varsinkaan rankaisematta hänen suhteensa epäjalosti menetellä.

Vihdoin höllennettiin vitjat. Tuo toinen karkasi heti ärjähtäen häntä kohden.

Siinä silmänräpäyksessä oli Nalle hänen kimpussaan. Ja nyt alkoi taistelu, jonka verstaista ei ole käyty etelän eikä pohjan taivaan alla.

Nuori, raaka voima ja vanha, koeteltu ja kehitetty taituruus siinä taistelivat vastakkain. Nalle ei ollut suotta niin monessa opissa ollut, niin monia temppuja tehnyt ja niiden kautta järkeään kehittänyt. Jos tuon toisen jäntereet olivat raudasta, olivat hänen teräksestä. Jos tuo toinen osasi antaa iskuja, osasi Nalle, ei ainoastaan antaa, vaan myöskin väistää niitä.

Ja tässä taistossa noita hänen molempia taitojaan kyllä tarvittiin.

He kamppailivat milloin kahdella, milloin neljällä jalalla. Nalle sai ensin hyvän otteen vastustajansa lapaluusta ja repäisi irti sen, mutta menetti samalla toisen korvansa, johon tuo hirviö oli terävät hampaansa iskenyt. Tuskasta karjuen syöksyivät he jälleen kiinni toisiinsa.

Veri virtaili. Henkeä pidättäen seurasi yleisö heidän otteluaan.

He painivat nyt jonkun aikaa sylipainia raadellen toistensa kylkiä ja koettaen päästä puremaan toistensa kaulavaltimoita. Mutta äkkiä päästi Nallen otteensa, jolloin toinen kellahti selälleen. Ennen kuin hän tuosta

selvisi, oli Nalle puraissut poikki hänen kurkkutorvensa.

Aarniometsien harmaakarhu ei koskaan enää noussut siitä.

Mutta Nalle oli vasta päässyt verenmaakuun, jota hän ei ollut vielä tuntenut koko elämässään. Myöskin hänen raa'at, syvällä piilleet väistonsa olivat heränneet, hän päästi kumean karjahduksen ja katsoi ympärilleen kuin etsien uutta saalista.

Hän oli todellakin komea siinä seisoesaan, suurena, hallavana, verta-vuotavana vuorena, kaatamansa otuksen päällä, joka vielä viskeli kypäliään kuolintuskissaan. Koko sirkus kaikui hänen kiitostaan.

Nalle ei nähnyt ketään yksityistä ihmistä. Hän näki vain tuon suuren, ulvovan, tuhatpäisen pedon, joka niin usein ennenkin oli ulvonut hänen edessään, mutta jonka kanssa hänellä ei vielä koskaan ollut ollut tilaisuutta koetella voimiaan. Ja ensimmäisen kerran elämässään hän tunsu, että siinäkin oli vihollinen, joka oli voitettava ja lannistettava.

Miksi ne ulvoivat niin? Oliko niiden tarkoitus häntä ärsyttää? Luulivatko he, että

hän pelkäisi heitä tai että hän oli riippuvainen heidän kiitoksestaan ja moitteestaan?

Häinkö heidän orjansa? Ei ikinä! Ennen saivat nuo olla hänen orjiaan! Eikö hän ollut metsän kuningas? Tahtoivatko ne tuntea hänen kypäliään?

Hänen silmänsä pimenivät. Hänen suonensa pullistuivat, yhdellä ylivoimaisella, ylikuonnollisella ponnahtuksella hän taisteli itsensä vapauteen.

Vitjat murtuivat, kahleet katkesivat. Kova rauta taittui kuin korsi hänen käsissään.

Nyt ei ollut kysymys taituruudesta enää. Itse korpi, itse korven synkkä voima kohisi hänen suonissaan kiireestä kantapäähän.

Kuului kauhunhuutoja yleisön joukosta. Kaikki sirkusprofessorit riensivät häntä hillitsemään. Mutta Nalle ei ollut hillittävässä enää. Hän oli nyt verestä juopunut, hurmaantunut omasta voimastaan ja voitostaan.

Salamana sinkosi hän yleisön joukkoon, teki puhdasta, mihin hän tuli, löi murskasi jokaisen, joka sattui hänen onnettomalle, miesmurhaiselle vapaustielleen, tallasi vai-

mot ja lapset jalkoihinsa, iski viallista niinkuin viatontakin. Häntä hosuttiin, häntä pistettiin puukoilla ja ammuttiin revolve-reilla. Kaikki näytti hänestä kilpistyvän. Hän oli yhtä tunnoton muiden tuskille kuin omilleenkin.

Rajaton kauhu täytti sirkuksen.

Näin riehui hän kuin kuolon enkeli, kuin Herran viikatemies sotakentällä, siksi kuin avoin ovi sattui hänen eteensä ja hän näki pitkän käytävän päästä tyynen, tuikkivan tähti-yön. Sinne syöksyi hän yhdellä harppauksella.

Vapaa, vapaa! Hän ei tahtonut aluksi uskoa sitä ollenkaan.

Mutta olihan se totta. Eiväthän mitkään kahleet painaneet häntä. Ei kuulunut käs-kijän ääntä, ei näkynyt rautaristikkoja. Siis mitä kohden?

Siis pohjoiseen!

Pois, kauas sinne, missä oli hänen syntymäsijansa ja hänen lapsuutensa leikkitalenteet!

Yöt päivät samosi hän niitä kohden. Hän otti oppia kuusta ja otavasta, ja mitä hän ei

tiennyt, sen sanoi hänen varma vaistonsa hänelle. Hän ui suurten virtojen poikki. Hän kiipesi korkeimpien tunturien laelle. Ja jokaisen, joka tuli hänen tielleen ja tahtoi estää häntä, ihmisen tai eläimen, hän iski kuoliaaksi.

Verin pirskoitettua oli Nallen vapaustie. Rikos ja kauhu kulkivat hänen kantapäillään. Mutta hän tunsi ja aavisti omassa sydämessään, että vapaus sille, joka kerran oli kahleita kantanut, oli vain rikoksilla saavutettavissa.

Niin tunsi hän eräänä päivänä lähestyvän syntymäseutujaan.

'Tervetuloa!' oli hän luullut hongikon huutavan hänelle. 'Tervetuloa!' oli hän luullut tuulen kuiskaavan hänelle, samoin lintujen, kukkien ja kumpujen häntä tervehtivän.

Ei kuulunut sanaakaan. Kaikki näyttivät kääntävän inholla ja kauhulla selkensä hänelle.

Päivä paistoi kyllä, mutta ei hänelle. Linnut lauloivat kyllä, mutta eivät hänelle. Hongikot humisivat kyllä omia humujaan, vaan vaikenivat heti hänen ohi rientäessä.

Eikö hän kelvannut kotiinsa enää? Eikö hänellä siis täällä ollut enää yhtään ystävää, joka olisi ymmärtänyt, että hänen oli täytynyt tehdä juuri niinkuin hän oli tehnyt, eikä toisin?

Nalle oli tulla hulluksi tuosta ajatuksesta.

Vihdoin kuuli hän kuin kaukaisen, valittavan viulun äänen. Hän säpsähti! Eikö se ollut sama sävel, jonka hän oli oppinut kerran varhaisimmassa nuoruudessaan, vaikka hänen sirkus-elämänsä suuret orkesterit olivat sen muiston välillä hänen mielesään himmentäneet?

Kujeelan Matti soitteli saunassaan.

Sauna oli jo vanha ja rapistunut kuin mies itsekin. Hänen äitinsä makasi jo amoin maan povessa. Eikä viulukaan ollut enää entisellään, kolme kieltä oli katkennut siitä eikä Matti ollut tullut enää uusia hankineeksi.

Kuitenkin soitteli Matti sillä vielä. Soitteli ja muisteli muinaisia aikojaan.

Kuuli hän kerran talvisena, kuutamoisena iltana kummallisia tissuttavia ja tassuttavia askeleita saunansa ympärillä. Hän oli

juuri aikeissa nousta katsomaan, kun hän näki suuren, pörröisen, karvaisen pään kurkistavan ikkunasta ja katsovan sanomattoman surullisilla silmillä häneen.

Matti tunsu heti hänet.

— Nalle! sanoi hän. Nalle, tule sisälle!

Hän meni ja avasi saunan oven. Mutta Nalle ei tullut sisälle, pudisti vain päätään kuin olisi tahtonut sanoa, ettei hän ollut mahdollinen kenenkään majaan astumaan.

Matin täytyi mennä hänen luokseen.

— Myöhään tulit, Nalle, sanoi hän hiljaa, tämän raskasta, raukeaa päätä silittäen. Mitä ne ovat tehneet sinusta?

Murhamiehen, teki Nallen mieli vastata hänelle, mutta hän ei osannut. Hän katsoi vain Matin silmiin yhä surullisemmin.

— Maailma on ollut paha sinulle, arvaan minä, jatkoi Matti. Mutta oli, miten oli, minulle olet sinä kuitenkin aina vain sama entinen vanha Nalle.

Helähtivät kuin kulkuset Nallen sydämessä. Koko maailma muutti muotoaan. Siis hän kelpasi jollekin sellaisena kuin hän oli!

Kaikki oli taas lämmintä, kotoista ja turvallista.

Mutta Matti istui taas saunan kynnykselle soittamaan. Eikä aikaakaan, kun jo Nallenkin jalkoja rupesi aivan itsestään hypittämään. Hän otti askeleen, ja oli kaatua, otti toisen, ja onnistui paremmin. Pian pyörähteli hän kuin muinaisina päivinäan Matin soiton mukaan.

Eihän se ollut enää ensiluokkaista se Nallen tanssi. Mutta ensiluokkaista ei ollut enää Matin soittokaan. Siksi sopivatkin he varsin hyvin yhteen.

Ja monena kuutamo-iltana saapui Nalle vielä senkin jälkeen Matin saunan eteen karkeloimaan. Mutta sisälle hän ei tullut enää. Tanssi vain tanssinsa ja meni menojaan.

Eräänä päivänä ei hän tullut enää, ei tullut toisena eikä kolmantenakaan. Matti kaisi häntä ja ihmetteli, minne hän oli hävinnyt. Mutta kun hän näki verisiä pälviä saunansa ulkopuolella, hän ymmärsi, että Nalle oli kuollut.

— Vai oli sinun laitasi sillä tavalla, sanoi

hän itsekseen. Mutta niinpä se taitaa olla monen meidän muidenkin laita.

Hän tiesi, että oli turha etsiä Nallen ruumista, sillä hyvin kätkeytyy sydämeensä saakka haavoitettu metsänpeto.

Mutta taivas oli leppynyt ja hongat humisivat lempeästi hänen haudallaan.

Hän oli jälleen yhtä suuren luonnon kanssa. Muutamille on se vasta kuolemassa mahdollista.

SISÄLLYS:

Nuori Nalle.

Kujeelan Matti.

Saunakarhuna.

Taiteen tarhoissa.

Ruusuja ja ohdakkeita.

Johtaja Caruselli.

Kunnian kukkuloilla.

Vanha Mesikämmen.

Vapaus.

<i>Työn orja.</i> Romaani	3: 25
<i>Rahan orja</i> "	3: —
<i>Naisen orja</i> "	3: 25
<i>Onnen orja</i> "	3: 25
<i>Tähtitarha.</i> Runoja	3: 25
<i>Seikkailijatar.</i> Novelli	2: —
<i>Painuva päivä.</i> Runoja	2: 50
<i>Pankkiherroja.</i> Kuvaus nykyaikaisesta suomalaisesta liike-elämästä	3: 25
<i>Kalevala näyttämöllä.</i> (Alkukuvaelma. — Maailman luominen. — Aino. — Sammon taonta. — Kyllikki. — Lemminkäinen Tuonelassa. — Pohjolan häät. — Kullervo. — Sammon ryöstö. — Väinämöisen lähtö. *)	4: 50

II. SUOMENNOKSIA

<i>Topellius:</i> Regina von Emmeritz.	
" Kypron prinsessa.	
<i>Runeberg:</i> Kuningas Fjalar.	
" Nadeschda.	
<i>Racine:</i> Phaidra.	
<i>Schiller:</i> Wilhelm Tell.	
<i>Goethe:</i> Iphigeneia Tauriissa.	
<i>Maailman kannet:</i> Valikoima laulurunoutta.	
<i>Dante:</i> Jumalainen näytelmä I—III (Helvetti. — Kiirastuli. — Paratiisi).	

Anatole France: Kuningatar Hanhenjalan ravintola.

Tagore: Puutarhuri.

III. ARVOSTELEVIA TEOKSIA

<i>Suomalainen näyttämötaide 19°/402</i>	2: —
<i>Suomalaisia kirjailijoita.</i> Pikakuvia	4: 25
" koruk.	5: 75
<i>Suomalaisen kirjallisuuden historia</i>	1: 75

*) Teos saatavissa myös kolmena eri niteenä, joissa kussakin kolme kuvaelmaa, Kustannusosakeyhtiön Kirjan Näytelmäkirjaston numeroina 78, 79 ja 80 à 1: 75.

HINTA 2: 50
